

Ius canonicum

4859. Jus.

Regula decimarum.

Impressus Parisius per Johan-
nem Lambert.

9KW. II 124 245: XVI Jh!

Cap 428 = Pell. 714

Jnc. 2658

Jnc. 2658

Regula decimarū.

Jehan Lambert

BIBLIOTHECA
VNIV. AGELL.
CRACOVIENSIS

Incipit tractatus qui vocatur regu-
la decimarum perutilis omnium ecclesiarum christi
fidei beneficiatis compilatus in insula maris consisten-
ter in theologia magistram. Andream hispanum or-
dinis sancti benedicti pauperem. Episcopum. Biacen-
sem olim civitatem predicandum populis diebus festis.

Decimarum solutionem et primitiarum ac oblationum quibus in temporalibus principaliter manu tenetur divinum cultum et ecclesiasticum augere christi dei nostri fides et ipse deus ihesus cognoscitur veneratur et honoratur ac subvenitur pauperibus brevissime propter multas personas catholicas que decimas non solvunt ac veri nominis decimas solvere negligunt aut non de omnibus iuste acquisitis laboribus seu de his que omni anno crescunt et renouantur solvere renuunt aut furantur aut negant aut contradicunt propter quamdem peruersam consuetudinem immo verius abusione quam solvere decimas seu primitias ecclesie restitunt et resisterunt propter quandam consuetudinem siue propter verum dei et bonorum spiritualium rapinam furtum et spoliacionem moriuntur in peccato mortali ac descendunt in infernum viventes et deputantur ardoribus sempiternis ita in presenti doctrina predicare et docere propter simplices plebanos et rectores ac presbiteros quibus ex parte dei iesu christi nostri pastoris humilis et pauper ego biacen in insula consistere infortuna episcopus andreas de la bar hispanus supplico quatinus diebus dominicis et festis et in plateis ac locis publicis hanc decimarum doctrinam et primitiarum ac oblationum christianis quibuslibet debeant insinuare alta et intelligibili voce proclametur ne excusationem habeat de peccato suo et ut vos domini mei presbiteri continuo arguendo obsecrando increpando non solventes

decimas de oratione ne reddatis de tam maxio pctō
furti et rapine i die iudicii qz licet nunc tale pctm nō
reputet pctm ppter cōsuetudinē pestiferā eē magnū
tū exsuperat crudelitātē oīm p dōnū scōz iheronymū
Quia vt testatur ysidorus hispanus. pctā cum in cō
suetudine veniūt aut nulla aut pua eē putantur sicut
sit de pñti in decimis que nō solūntur decimarum er
go primitiarū et oblationū persone eas non volētes
soluere maxie in prouincia. Italie et insule consistē de
testante multas mīchi iūterrogationes solebāt facere
Quarum prima fuit cōsuetudo illa que multi ex il
lis nunqz soluerūt decias oblatiōes seu pmitias eos
excusat a pctō mortali ita qz nunqz teneantē restitue
re. Cui interrogatiōni respondendo et semp me deter
minationi matris sancte ecclesie et dñi nostri pape mar
tini quinti subiucendo: et si quid demū a iure diuino
vel canonico dixerō reuocando dixi et dico qz cōsuetu
do q est contra ius diuinū aut pceptū sen cōtra cano
nica instituta sanctorū patrū nō valet nec tenet. vt
habetur de consuetudine capitulo pño: et de arbitris
c. contingit. Et de sentētia et re instituta qualis ē cō
suetudo non soluendi decimas seu pmitias vt postea
probabitur vel cōsuetudo de nō soluendo veri nomis
decimas de omnibus que crescunt: vt sūt bones iumē
ta. et omnia alia aīalia: grana: fructus et etiā q omni
anno renouantē: vt sūt vinee oliueta: sailue et alia et c.
Et ideo ponitur ista conclusio prima.

Decima est iure naturali et diuino commendē
da et sicut precepta moralia cuiuslibet homini
in precepto tradita patet conclusio. Nam sicut pate
bit in sequentibz sicut enim consuetudo de nō seruā
do decē precepta dei que sūt moralia vel de non acci
piēdo baptismū vel eucharistiā: seu aliqō aliō sacra

mentū nō liberat aliquē a peccato mortali. nec ab in
ferno secūdū lēgem cōmunem sic consuetudo sola de
nō soluendo decimā vel primicias nō excusat aliquē
fidelē q̄te netur decimas soluere a tali crimine. nece
net talis cōsuetudo ī vero iudicio: nec secundū deu m
ē bona nec valida seu approbata nec p ecclesiam que
regitur spiritu sancto esse potuit vel potest totalit̄ vel
parcialiter imperpetuū esse confirmata seu concessa
saltē quo ad ius p̄cipiendi decimas seu ipsas soluen
di alicui laico cū ad viros ecclesiasticos solū pertine
ant vt patet. x. q. iij. viuo cū ī tua. Item hec consuetu
do que impedit solutionē decimarū p̄iudicat iuri
communi ac rationi ac sanctorū patrū determinatio
ni ⁊ ē ī se irrationabilis cōtraria iuri naturali ⁊ diu
ino ⁊ iuri posituo ergo nō est tenenda: nec pōt prescri
bere cōtra ecclesiā vt patet. viij. d. per totum ⁊ extra
de cōsuetudine. c. ultimo ⁊ capitulo ex literis patet cō
sequētia: ⁊ añs p̄batur: q̄ p̄iudicat iuri cōmuni vt
p̄ ī multis locis decretorum ac decretalium. xvi. q. i.
per totū ⁊ extra de decimis per totū. xxxij. di. p̄ter
hec ⁊ extra de parochijs capitulo ultimo. et ēt est in se
irrōnabilis duplicif: q̄ cōtraria ē iuri naturali quod
fūdat sup rōem ⁊ etiā iuri diuino quod fundat super
sp̄ialitatē ⁊ virtutē. Primo cōtraria ē iuri naturali
q̄ naturalis rō dictat vt q̄cūq; salutē populi ministrat
⁊ pcurat debet ad vitā necessaria habere. Quis enim
p̄p̄ijs sup̄ēdijis militat: dicit aplūs primo ad cor. ix.
ca. labor enī premiū spectat dicit ph̄s null⁹ virtutē
complectitur premia si tollas dicit. iuuenalis ⁊ bono
rū operū glorios⁹ ē fruct⁹: dicit sapiens. Aliter ergo
alteri⁹ onera portare debem⁹ scdm aplm. Consuetu
do etiā hec nō soluēdi decimas ē cōtraria iuri diuino
vñ dñs leuiti. cap. ultimo p̄cidit dicēs. omnes decime

terre siue de frugib⁹ siue de pomis arborū dñi sunt et
illi sc̄ificatur oues ⁊ boues ⁊ capre q̄ sub vīrga pasto
ris transeūt. Quicquid decimū venerit sc̄ificabitur
dño: et non eligeretur bonum nec malum nec altero cō
mutabitur. Nec ergo faciētes sciēter cōtra ius diuinū
peccāt mortalit^r a q̄ pctō nō pōt excusare de lege cōt
aliqua cōsuetudo. ergo hec cōsuetudo nō soluendū de
cima nullaten⁹ ē i dei lege sustinēda. Itē nulla cōsue
tudo pōt p̄scribere p̄tra res sp̄iales vel cōneras sp̄ia
libus alias iādū vsura ⁊ symonia p̄scripsissent con
tra euāgeliū ⁊ contra ecclesiastica beneficia et contra
sacramenta quia diu et per magna tpa regnauerūt i
pleb. xpi cola sed decima ē res sp̄ialis sc̄ificata dño
vel res ānexa sp̄ialib⁹ deo cōsecrata vt p̄z p̄ oēs do
ctores ergo cōtra decimā nō debet nec pōt aliq̄ susti
neri cōsuetudo. Et q̄ illa cōclusio sit vera. p̄z p̄ oēs
doctores sc̄tōs q̄ dicūt q̄ duplici iure debētur decimē
ecclesiis. primo intuitū diuini obsequij i eis p̄stiti vt
nō notat duodecima. q. i. Si ergo et de. xvi. q. i. Cōse
quētur extra de decimis. Memini. Unde decima maxi
me dāda ē ⁊ dat̄ propter sacramenta ⁊ maxime primi
cia vt dicit text⁹. c. Tua de decis. iuri enī comuni ⁊
diuino ē cōsonū vt honore ⁊ dñū ⁊ eccliam p̄ solutionē
decimarū q̄ ab ecclia recipit salutare sacramentum.
Sc̄ō decime debēt ecclia in signum vniuersalis do
minij cui⁹ dñū cā de⁹ volui sibi decimā reservari eccle
siis p̄ futurā. Ipse enim producit fenum iumentis et
herbam seruitutis hoīz vidit p̄pheta et. xiiij. q. i. Itē
canonica ⁊ marhei. xiiij. c. De vobis q̄ nō decimatis
Ipse p̄ducit panē de fra et vinum letificet cor homi
nis. Ipse dat ligni cāpi ⁊ cedros libani: ipso planta
uit ipi ē mare ⁊ ipse fecit illud ⁊ siccā manus eius
ormauerūt. Ipse est terra et plenitudo eius orbi s

terrarū ⁊ qui habitant ī eo Debemus ergo deo de illo
q̄ dedit nobis scdm̄ augustinū consiliū. **Q**uīp̄e digna
tus est a nobis decimā recipere q̄ cuncta ad vitā n̄rā
necessaria nobis dignatus ē dare vt patet. xvi. q. i. et
ideo p̄pter beneficiorū dei recognitionem et graria
rū actionem tenemur de decimas dare nec potest mos
aliqua cōsuetudo a solutione decimarum excusare vt
notatur ī capitulō reuertimini. xvi. q. i. et extra de de-
cimis. **T**ua nobis. **Q**uī ergo rōne v̄lis dñi dantur he-
decime ecclesiis ideo multi sūt beneficiati et religiosi
dei ecclesia ministri: nō habentes animarū curam
nec dantes sacramenta: qui p̄cipiūt decimas. **P**atet
ergo existis q̄ hec cōsuetudo detestāda est: ⁊ per refor-
mationem ecclesie oīmode tollenda est etiā contraria
hec cōsuetudo iuri et legi euangelice qua x̄ps manda-
uit suis apostolis math. x. c. **Q**uī x̄ba dei predicabāt
et salutē populi p̄curabant vt faciūt viri ecclesiastici
dicens ī quacūq; domū ītraueritis ibi manete dign⁹
est enī operarius mercede sua et dignū est ēt vt de de-
cem partib⁹ propter eius subsk̄tationem vnam p̄tez
habent qui cū suis orationibus sacramentis et p̄dica-
tionib⁹ nouē alias p̄tes a deo x̄po ihesu ī pane et vino
fructibus ⁊ iumentis et etiā bestiis ⁊ aliis rebus ad vi-
tā necessaria p̄curat. **C**ōfūdant̄ ergo ⁊ reuereātur nō
soluētes decimā p̄ cōsuetudinez pessimā est etiā ista
cōsuetudo abhōinabilis et contra legē applicā q̄ dicit
Si vobis sp̄alia seminauerit. **N**ō soluētes ergo deci-
mā de reb⁹ q̄ crescūt ⁊ renouant̄ oī anno aut acq̄runt̄
labore lucro arte v̄l negocio seu cōmercio aut negan-
tes vel abscondantes seu furātes v̄l occupātes iuste
et eis consentiētes peccant mortaliter ⁊ sūt fures ⁊ la-
trones q̄ cōtractant rē alienā inuito dño suo q̄ est dñs
noster ih̄esus christus nō obstāte quacūq; cōsuetudine

qz cū sit decima res spūalib⁹ anexū nulla pōt tueri et
defendi qz nō soluat cōsuetudine antiqua: qz non cur
rit p̄scriptio ī decimis alaicis possessis vt notat in ca
pitulo. Cām qz ī t̄tulo de p̄scriptionib⁹. Et etiā qz
excōicatio nō fertur nisi p̄ p̄ctō mortali. Ideo oēs ta
les decimas nō soluētes sūt excōicari vt dictum est et
etiā īfra p̄babitur znō possūt absolui nec cōicari nisi
primo restituāt vel dent cautionē de restituādo vel ip̄
sis p̄ ecclesiā loco elemosine velut paupib⁹ debitū de
cimarū nō solutay remittat. Et hoc principaliter de
manifestis de tētorib⁹ decimaray et primiciay q̄ sepius
req̄sti nō volūt soluere allegātes eoz pessimā cōsue
tudinē. vñ innocē. in glo. sup. c. decīs dicit qz in eo qz
nō soluētur decime aut minus plene soluēnt nulla cō
suetudo valet allegat. c. q̄cunqz. xvi. q. vii. Et dicit qz
etiā nec p̄positio vel pactū circa hec p̄ ecclesiam iuste
fieri potest cū aliqua p̄sona qz nō teneat decimas sol
uere vel qz min⁹ soluat q̄z decimā. Quia p̄are decimā
s. de decē p̄tribus vnā pertem dare ecclīe ē p̄ceptum di
uinū p̄tra qz nō pōt papa dispēsare. Et allegat de cre
tatē extra de cōsecratiōe in gloria sup. c. venerabilis.
Et idē videt dicere. c. cām extra de p̄scriptionib⁹ vbi
d̄r qz laici decimas p̄scribere nō p̄nt. Etiā dixit innocē
tius ibidē qz nō p̄nt se aliqua p̄suetudīe tueri quo mī
n⁹ nō satisfaciēt. licet enī prochia p̄tra prochia p̄scri
bat ī decimis cōsuetudīe vt. c. quarta extra de p̄scri
ptiōib⁹: nūqz tñ ex sola cōsuetudīe aliqua p̄sona līn
gularis cōtra ecclīaz ī decīs p̄t p̄scribere nisi foris ad
tēpus fuerit p̄uilegiata p̄uilegio dūtaxat dñi pape
p̄mo tāto ē in maiori p̄ctō mortali q̄to fuerit negligē
tior ī soluēdo. Et hoc etiam corroboret hostiensis in
t̄tulo de decimis vbi dicit qz decime maxime p̄diales
ex p̄cepto dei debentur et cōtra illas nec ī toto nec ī

pte diminutionē aliquā facere. valere pōt cōsuetudo
Ergo sola cōsuetudo nō liberat debitores decimarū nō
liberat etiā vbi nō soluunt hōies nisi. vicerimam: vel
quintam decimā aut duodecimā vel vndecimam vel
centesimā: vel aliā pte minorem decima pte q̄ est q̄ de
decē ptib⁹ soluat vna pars. Ideo hec cōsuetudo cū
sit cōtraria legi nature ⁊ dīne oīmode ē tollēda ⁊ re-
formāda et ad statū pristinū reducenda scđz scđorū
patrū decreta ⁊ scđā cōsilia ī decretis ⁊ decretalib⁹ de
terminata. Ex quib⁹ correlative deduco q̄ reges p̄nci-
pes ⁊ nobiles rustici ⁊ ciues ⁊ vtriusq̄ sexus. persone
seculares vel ecclesiastici qui de p̄p̄iis reb⁹ seu patri-
monijs viuunt tenētur dare decimas. Et tamē nunq̄
eas solvūt de cōsuetudie suis ordinatis vel p̄b̄is aut
p̄sonis ecclesiasticis aut si eas soluunt nō soluunt ve-
ri noīs decimas. s. de decē ptib⁹ vel reb⁹ vnā pte vel
rē sed solū p decima cē. esimā seu tricesimam vel vice-
simā aut aliā minorē ptem de rebus q̄ oī anno crescūt
⁊ renouātur vt puta seminū liquorū fructuū bestiarū
aut aliarū rerū q̄ acq̄rūtur de lucro seu negotio aut la-
bore humano vt mandat dīna ⁊ canonica scriptura.
Dēs tales sunt filij perditionis nō obstatē q̄cūq̄ p̄ue-
tudinē ymo veri⁹ vsurpationē ⁊ violētia occupationē
⁊ sunt ī statu dānationis eterne ⁊ eis p̄ticipantes consi-
liū auxiliū cōsensū ⁊ defensionē directe vel indirecte
q̄ nō solvūt decie vel p̄mitte p̄bentes. ipsi oēs singuli
sunt fures ⁊ latrones bonorū dei ⁊ sanctorū depre-
datores q̄ manifesti ecclie dei sacrilegi sunt ⁊ ex-
cōmunicati ab oī orōne ⁊ indulgētia missa sacrificijs
⁊ bñficijs ecclie segregati ⁊ si p se vel suos heredes
nō satisfaciāt ante mortē ⁊ restituant eis non prodest
ad salutē p sacramentorum p̄ceptio aut sacerdotis
absolutio vel confessio ⁊ cum iuda proditore sunt p̄.

pditores ⁊ fures thesauri dei q̄ est decima hac infide
les ⁊ ingrati sunt ⁊ ī inferno erunt perpetue damnati
Et quia moriuntur in peccato mortali scilicet in pctō
rapine et spoliationis ac detentionis decimarū ⁊ pri
mitiarū notorie obstinati. ideo in cimiterio nō sūt se
peliendi. Hecofones aut oblationes p̄ eis debēt fieri
Et hoc p̄ncipaliter de manifestis occupatoribus deci
marum ⁊ primitiarū qui tenebantur soluere. Et nūq̄
soluere curauerūt q̄q̄z fuissēt per suos sacerdotes vel
suos ordinarios requisiti ac moniti. Alios autē req̄
sitos nō audeo a peccato excusare cum ad solutionez
decimarū tenentur et obligentur diuina lege cum sit
preceptū morale quod neminē excusat vt postea dice
tur nō obstāte quacūq̄ obstinatione consuetudine dis
simulatione ⁊ taciturnitate aut temporis duratione
que contra moralia precepta non possunt prescribere
decurrenti lege.

DEd iam sc̄to interrogasti me qualiter isti deten
tores decimarū et primitiarū et p̄mitiarū sūt ful
res et latrones sacrilegi: et depredatores manifesti
dei: et sc̄tōrū et totius ecclesie inimici et inuasores. Re
spondeo tibi q̄ nō solum ipsi sed fautores auxiliao
res et cōfētientes eis quia pari pena puniētur: et gra
uissime peccāt. primo pctō sacrilegij quia retinent ⁊
recipiūt decimas ⁊ p̄mitias q̄ sunt deputate a deo et
ab ecclesia pro ministris ecclesie: sicut testatur s̄ctus
thomas sc̄ba sc̄be articulo tertio vbi dicit. Sacrilegij
crimē incurrūt quicūq̄ ea que sunt ordinata ad sustē
tationē ministroꝝ ecclesie siue sint mobilia siue immo
bilia accipit et. xvi. q. iiii. Sicut quisquis. Vbi dicit
q̄ q̄ per fructū et per vim aufert posita in ecclesia sa
crilegus iudicā. ¶ Ex his dictis ptz q̄ non soluen
tes decimas p̄mitias seu oblatiōes vel detrimētes aut

alia bona ecclesiastica. vel furātes seu negātes decimas
seu per violentiam vel per vim seu per rapinā recipiē
tes aut occupātes sunt sacrilegi. Sed q: oīs sacrile-
gus ē ipso iure excoīcatus. p̄ etiā q: isti detentores de-
cimariū sūt excoīcati. Et q: sacrileg⁹ sit excommunica-
tus p̄ xi. q. iij. c. canonica. r. xvij. q. iij. c. oēs ecclesie. r.
hec excoīcatio ē maior q̄ separata sacramentis et ab ī-
gressu ecclesie r sepulturaz clesiastica et fidelium cōio-
ne ut p̄ xi. q. iij. c. Ego iudem. Unde q: omēs tales
sunt excoīcati maiori excoīcatione dī in titulo de reb⁹
ecclesie nō alienādis. c. hec cōsultissimo libro. vi. vbi
dī q: oēs illi qui capiūt decimas ecclesie et res ecclesi-
arum sunt excoīcati ipso iure maiori excoīcatione.
Itē q: tales decimas nō soluentes sunt fures r latro-
nes r depredatores manifesti dei r sanctoruz r toti⁹
ecclesie p̄ vij. q. i. c. quāq̄ et. xvi. q. i. c. decime. Et
rapiūt ac detinēt r recipiūt tributa animarū egentiu
que sūt decime pprie. vnde decime ex debito requirū-
tur r nō sūt de p̄silio ecclesie: ymo de p̄cepto ut dice-
r postea et non dantur a populo iura ecclesiastica ut ele-
mosina sed poti⁹ ut debitā et obligatio tributaria ut
sūt cib⁹ in domo domini pro ministris r sacerdotibus
dei. Et glo. decreti dicit sup capitulo maior. xvi. q. vij
vbi cōsēire videt⁹ aug⁹ q: ideo his temporibus sunt
sepi⁹ maris r fre sterilitates et victualium caristie et
mortalitates ac fames q: decimas deo nō soluūt chri-
sti fideles. Unde ip̄e dicit maiores nr̄i ideo capij omī-
bus abūdabāt q: decimas deo dabāter censum red-
debāt. Modo autem quia dicescit deuotio fidei acere
scit iudiciū fisci. id ē extorsio facta per fiscum. Et tol-
litur fiscus quod nō habet christus. Etiam in glo. de
creti dicit q: qui dare decimas nolunt: res alienas īno-
dunt r tenētur ad restitutionem: nec possunt absolui

nisi primo restituerit. Ex quibus ostenditur qd nō bā
res decimas veri nōis de reb⁹ omnib⁹ que renouant^r
vel nascūtur vineis castaneis de fructibus de ortis de
oluetis de sale de lana de rebus alijs minutis illa cō
suetudo nō excusat vt dicit bernad⁹ super capitulo.
In aliquib⁹ videt^r ergo qd si lⁱ italia vel corstie vel aliq^a
alia patria vn⁹ dñs vel aliquis nobilis vel rustic⁹ aut
clericus seu monachus vel heremita laicus nō soluit^r
vnq³ decimā vel primitiam cū sola consuetudo eū vel
eos nō excusat qz nō obstatē p^rsuetudinē ecclīa q^a regiē
spūscō decimas tam prediales q³ personales p^rcipit
integre solui nisi iⁿpersonalib⁹ vbi cōsuetudo excusa
re de cōsēsu ecclesie ad tempus certū t^ñ etiā non ex
cusat nisi primoz sepi⁹ perat illas p^rsonales decimas
sibi remittit ab ecclīa amore dei. Et vt dicit. Innocē
ti⁹. Imo cōformādo me iuri dīno ac canonico dico qd
qñcūq³ p^rsona alicui⁹ patrie tenetur dare decimas tñ
canonice aut monita noluerit decimas seu primitias
vt dictū ē soluere cōpellenda est per censuram ecclīa
sticā t^ñ per excommunicatiōes: t^ñ per interdicta dicto
rum locorū ecclesiarū ac personarum quousq³ soluat
sicut debet vt ponitur iⁿ decretali extra decimis ca. Tua
nobis &c. Cū nō sit. et iⁿ oībus dieb⁹ festiuis iⁿ singulis
ecclesijs dioce^s. tā iⁿ plublicis sermonib⁹ q³ iⁿ missis t^ñ
officijs tā p^r fratres mendicātes q³ p^r monachos t^ñ re
gulares quoscunq³ t^ñ etiā per sacerdotes seculares et
clericos debet vt mandat papa bonifaci⁹ libro sexto
p^rdicari decime t^ñ denunciari excomunicati ipso facto p^r
sedē apostolicā notorij detētores decimarū t^ñ p^rmiciat^r
et vlteri⁹ cōtra ipos pcedere inuocādo etiā auxilium
brachij secularis debēt p^rlati ad maiores penas for
midabiles etiā p^r captionē rerū ac personarū si opus
fuerit sicut contra rebelles tirānos predones fures t^ñ

sa crilegos et fidei catholice ⁊ legis diuine hostes ⁊ cō-
trarios vt quos dei timor a malo non reuocat seueri-
tas coerceat discipline dum viuunt in hac vita. Sed
cum finis vite aduenerit etiam hi detentores deciarū
carere debēt eccliaſtice ſepulture: nec debet ꝑ eis fie-
ri aliqua oratio ſeu miſſa celebrari: vt notaſt ī titulo
de decimis. c. prohibemus ī fine. ex dictis ergo ꝑꝛ ꝓ
hec peſſima conſuetudo non ſoluendi decimas perſo-
nales vꝫ prediales eſt ꝑ ſacrum conſiliū ⁊ ꝑ papam
tollenda et penitus extinguenda. Et hec de ſecundo
interrogatorio ſeu articulo.

Tertio querebatur a me quid ſit iſta decima quā
dominus iubet dari. et ego dixi ꝓ hec decima ē
omnium bono iuſte acquiſitorum ſiue in predialibus
ſiue in perſonalibus talis pars ſcilicet decē partibus
vna pars debita vt ponitur in. c. de decimis. et dicitur
in diſſinitione omnium bonorum iuſte acquiſitorum
detur decima. qꝫ vt dicit hoſtiensis ſuper ca. ex trans-
miſſis de omni lucro iuſte acquiſito debet dari decia
perſonalis. ¶ Predialis autē dari debet non ſolum
a iuſto ſed etiam a violento et predone poſſeſſore etiā
a iudeo ⁊ ſarraceno ⁊ heretico etiā ſi ſeminet ex ſemi-
ne furtiuo qꝫ nō dat rōne furti ſꝫ rōne predij Sed ī per-
ſonalibus aliter ēqua ſicut elemoſyna nō debet fieri
illicite acquiſitis. Ita nec decima perſonalis debet
ſolui de meretricio nec de hiſtrionatu licet ī iſtis trāſ-
ſeratur dñum ne eccleſia videatur approbare crimi-
na iſta vel etiā vbi non tranſſerſt dñum rei qꝫ de iuſ-
te acquiſitis eccleſia dei nō recipit decimā vt ī furto
violentiā: et rapina in ſimonia: in uſura: talis ī iuſtis
in ludo taxillorum: in ſententia iniqua. in ſcriptura
faſa de bello ⁊ guerra iuſta de oppreſſione pauperū
et captione et ſpoliatione rerum iſtorum.

Quarto fui interrogat⁹ qualiter est preceptum a
deo q^d debemus decimas soluere et primitias v^t
oblationes vel vbi reponitur hoc. et ego respondi q^d
secundū doctores theologos et iuristas solutio decima-
rum est preceptum morale et in preceptis moralibus
includitur et sic est de primitiis et oblationibus. **Q^{uod}**
probat⁹ q^d in primo precepto quo dicit^r: dñm deum
tuum adorabis et illi soli seruias. Includuntur hec
tria scz decia p^rimitia et oblatio. Quia adoratio ē cul-
tus lat^rie. Cultus autē lat^rie esse non potest sine dei
seruitio ac recognitione. et q^d per illa tria deum reco-
gnoscam⁹ et tibi soli seruiam⁹. id illa tria in primo p^r-
cepto quod est morale includunt^r. Sunt ergo illa tria
de essentia precepti moralis item iⁿ primo p^rcepto secū-
de tabule q^d dicit^r tur honora patrē tuum includuntur
illa tria honoramus ei deū de n^ra substātia p^r oblatio-
nes p^r decimas et p^r primitias ergo tenemur ad illa tria
ex quo sunt precepta moralia et p^r loco ac tempore ea
non ad implēdo: sed pretermittendo peccam⁹ morta-
liter. et si queras qualiter ad ipsa obligamur. rñ deo
q^d obligamur ad ipsa vt dictū ē iure nature iure scri-
pture dñe iure legis euangelice et auctoritate ecclie
catholice que spiritu scō regit^r ordinatissime. et pri-
mo tenemur iure nature. q^d consonū est sue rationi ac
ratione vt dignus sit mercenarius vel operarius sua
mercedē: et q^d seminantes spūalia debēt merere car-
nalia secūdu apostolū vt sit ratio dari et accepti scōz
p^rph^rm et bonoz laborz gloriā ē fructus: vt dictū est te-
nentur etiā xpiani ad illa tria iure scripto. primo q^dzti
ad oblationes q^d scriptū ē exodi xxi. Non appare-
bis in cōspectu meo vacu⁹. Secundo quantū ad pri-
mitias q^d scriptū ē exodi x. Loquere filiis israel vt
tollāt michi primitias ab oī hoīe qui offert vltione⁹

accipiēs eas ⁊ .xxij. c. de decimas suas ac pmitias nō tardabis offerre primogenitum filiorum tuorū dabis michi ⁊ de bob⁹ ⁊ ouib⁹ similiter facietis. Et i leuitici scribitur. Quā messueritis segetem offeretis manipulos spicarum pmitiarū vestre messis ad sacerdotē qui leuabit fasciculum corā dño. vt acceptabilis sit p vobis. Tercio quantum ad decimas obligant qz de⁹ dixit ⁊ pcepit malachi. iij. c. Inferre omnem decimationē in horreū meū vt sit cib⁹ in domo domini. Iure legis euangelice tenent ad ista tria et primo quantū ad oblationē exēplū xpī. p quo maria virgo obtulit i tēplo turturū aut duos pullos columbarū. et sic etiā ea de decimis et pmitiis quas xp̄s precepit dari dicens. reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊ q̄ sunt dei deo et hoc itelligit xp̄s tam de decimis personalib⁹ q̄z predialibus. Sed q̄ teneantur etiā xp̄iani reddere decimas ipsas ex precepto ecclīe que spiritu sancto regiē ordinatissime ita de pdictis sicut de aīalib⁹ sicut etiā de laborib⁹ lucro ⁊ arte acquisitis ptz. xvij. c. ij. ⁊. iij. et in decretalib⁹ extra de decimis. ex quibus omib⁹ ostendit q̄ soluere decimas personales ⁊ pdiales pmitias et oblationes sit pceptū morale et si non fiat obligat ad pctm mortale ⁊ nō pōt ipsū aliqua cōsuetudo excusare q̄z tuncunq̄ sit diuturna cū sit de iure diuino contra que nec aliqua cōsuetudo nec ip̄e papa pōt dispensare simpliciter ⁊ ppetue vt allegat. Innocentius. c. venerabilis de confirmatione vtili.

Quinto querebatur a me qñ ⁊ qualif fuerūt a domino deo illa tria scilicet oblationes pmitie ⁊ decime instituta respondi q̄ oblationes erant postq̄z decime et primitie pmitie postq̄z decime i mundi em̄ principio in lege nature saluabant homines solū per oblationes ⁊ sacrificia vt dicit magister in iaz i q̄rto

libro sicut patet de cayn et abel qui offerebant domino manipulos messium et primogenita ouium. Crescente cultu dei precepit deus primitias dari ministris domus sue qui sunt pro priis sacrificiis offerentes unde sacerdotes sacra dantes vel sacrificia offerentes dicuntur oblationes non tollendo sed primitias addendo postea vero magis ac magis cultu dei triumphanter crescentes propter multitudinem ministroꝝ ecclesie addidit illis duabus decimas et reseruauit sibi decimas parte rerum omnium que crescunt et renouantur ac acquirunt omni anno quas precepit dare suis leuitis et ministris in ecclesia sub pena peccati mortalis.

Sexto fuit interrogatum qualiter obligantur fideles christiani dare oblationes cum sint voluntarie. Dixi ac dico quod ipsae oblationes que nunc sunt de pane de candelis aut de pecuniis et rebus ceteris sint voluntarie et voluntarie possint homines ipsas offerre quecumque dierum quia scriptum est ex eo. xxv. Ab omni homine qui offert oblationes victronei recipietis eas. Tamen in certis casibus obligantur proximi: et possunt compelli per sensuram ecclesiasticam et excommunicationem ad eas offerendum episcopo vel presbytero in ecclesia: ut dicit hostiensis in summa super titulo de parrochij. Primum casus est: si quis dimisit in testamento quod fierent oblationes pro ipso: quia oblationes tales mortuorum sunt necessario soluende a deo quod non soluunt sacrilegi inducantur ut ponit. xij. q. ij. c. Nulli abstulitis. Secundus casus est cum dimisit defunctus possessionem aliquam que omni anno debet dare censum: vel certas oblationes ecclesie pro anima sua. Tertius casus est si presbyter qui seruit ecclesie non habet unde uiuat vel bene sustentetur: tunc compelli possunt ad offerendum proximi per episcopum: cuius officium est in talibus explorandum imo si sacerdos pauper est potest ipsis subtrahere diuina officia: quia nemo cogitur suis supererogatis militare. et si simonia cum non sit et c. ad

apostolicā. Quart⁹ casus est si fuerit cōsuetū illa ec-
clesia dieb⁹ dñicis vñ festiuis: aut alijs dieb⁹ q̄ parro-
chiani offerāt: q̄ oblatiōes quotidiane necessario sol-
uēde sunt ⁊ q̄ nō soluūt dñt excōdicari. de p̄sec. di. i. oīs
xp̄ian⁹. ⁊. xvi. q. i. Statuim⁹. Quint⁹ casus est p̄p̄
p̄ceptū ecclesie. Tenēt em̄ offerre pro chiani i p̄cipuis
festiuitatib⁹: scz natalis dñi: p̄thecostes ⁊ pasche: et
in dedicationib⁹ ecclesiar⁹ ⁊ in festis patronū: et sūt cō-
pellēdi offerre. tūc illis dieb⁹ maxime cū sit gñalis cō-
suetudo vbiq⁹ terrar⁹: vt p̄cipit. de cōse. di. i. c. Si q̄s
Et he oblatiōes sunt ep̄i ac ordinarij qñ ipse celebrat
in aliqua ecclesia sue diocesis vel facit corā se celebra-
re: q̄s p̄bat p̄ capl̄m p̄mū de raptorib⁹ q̄ sua tota dio-
cesis reputat sua ecclesia pro chialis: q̄ ip̄a h̄z curam
de oībus suis pro chianis ⁊ p̄b̄is. Et q̄s nō pōt p̄ se fa-
cere in tota diocesi hoc ip̄e agit p̄ sacerdotes curatos
⁊ nō curatos imediate: vt ponit ex de prochia. c. ff eo
Et si ep̄s nō est p̄ns dande sunt oblatiōes p̄b̄is dñta-
rat de iure cōi. q̄ ipsi dant sacramēta: ⁊ corp⁹ xp̄i of-
ferūt ⁊ oblatiōes deo rep̄tant. ⁊ p̄ populo ex suo offi-
cio tenent orare. vt p̄t̄. x. q. i. q̄ sacerdos. ⁊. c. habēt
hanc cōsuetudinē et. xvi. q. i. doctos. Existis ergo cō-
cludit qualiter ⁊ qñ oblatiōes necessario tenent dare
xp̄i fideles clericis: p̄sbyteris et ep̄is.

Sextimo fui interrogatus qñ ⁊ qualiter et a qui-
bus primitie debēt dari. et ego inherēdo dictis
sanctorū dixi q̄ p̄mitie debent dari: q̄ sunt in p̄cepto
dei. Nam dñs p̄cepit exo. xxi. dicēs primitias terre
frugū deferēs in domū dei tui. Unde primitia est pri-
ma pars frugū deo offerenda. et statim debent dari:
vt extra de decimis. c. Mācios. ⁊. c. ex parte. alia vero
dicitur decima personalis q̄ datur vel debet dari de
p̄scationibus: de venationibus: de pensionibus: de

molēdinis & balneis. de negocijs. & artificijs. de aduo
catib⁹. de collecta scholarū & mercede mercenariorū de
militia militū vt pz. xvi. q. i. decime z. q. vii. q. cūq. z. di
xi ac dico q. nō obſtā te q. ū & theologorū opinione q. di
cūt q. p̄diales decime ſūt ex diuino mādato vt leuit. vl
tio. cap. ſed p̄ſonales ſunt ex p̄ſtitutiōe ecclie. z. q. i. ſo
lutiōe decimarū p̄ſonalū p̄t excuſare p̄ſuetudo p̄ſcri
pta q. iuri derogat poſitiuo vt pz. & p̄ſuetudie c. ex l̄ſis
extra de arbitris c. dilect⁹. / Tñ verū z. catholicū ē aſſe
rere et tenere q. vtraq. decima tā p̄ſonalis q. p̄dialis
ē de iure dīno z. a deo ſuit nobis cōmēdata de p̄cepto
et nō obſtāte quacūq. cōſuetudie q. iuri diuino non po
teſt p̄iudicare. vt dī & ſn̄ia z. re iudic. eodē mō et equali
ter tā p̄ſonalis q. p̄dialis debent ſolui ſub pena pcti
mortalis nā. de oib⁹ bonis iuſto titulo acq̄ſitis teneſ
dare decimā. vt diceſ l̄ſra. z. ponit extra de decimis c.
paſtoralis z. c. cūz hoīes. Item q. iure diuino talis de
cimā d̄bet dari p̄zicdō p̄ alip̄onenſ. xxxi. c. vbi p̄ce
pit d̄as p̄ ezechia populo h̄itātī. i. Iſrael. vt partes da
rēt ſacerdotib⁹ z. leuitis vt poſſent vacare legi dei. itē
ratio p̄batur q. talis decima p̄ſonalis ſolui debeat.
¶ Si ſi de tpe tenemur deo decimā p̄ſonalē reddere
multo magis tenemur de bonis et laborib⁹ p̄ſonalib⁹
ac lucris decimā dare p̄z p̄ſequētia p̄ locū a minori z.
aīz pz. & cōſecratiōe di. v. c. quadā l̄hō ergo p̄ſuetudo
aut aliq. tēpore p̄ſcriptū p̄t aliq. a pctō mortali ex
cuſare nō ſoluentē decimā p̄ſonalē. q. n̄mo pctm̄ eius
magis agrauat ne ex cōſuetudine veniantur ad pec
candi neceſſitatē. et de peccandi neceſſitate labatur in
obſtina. iōe z. deſp̄atiōe: que ſunt pctā i. ſp̄m̄ ſanctum
ſcōz auguſtinū libro ſcōo ſn̄iarū di. vltia. q. nec remit
timur i. hoc ſeculo nec i. futuro. vt patet mathei. xii.
et ſi propter iſtā cōſuetudinē nō ſoluēdi decias perſo

nales et p̄diales: q̄z nō reputat̄ peccatū multoz xp̄ia
noz aīe descēdūt in īfernū: q̄z pctm̄ cū cōsumatū fue-
rit generat mortē. It̄a sc̄do. ca. et prop̄ talē cōsuetu-
dinē videt̄ illa cōsuetudo eē quasi pctm̄ ī sp̄m̄ sc̄m̄:
q̄z sit ex malitia īueterata et obstinatōe: et hui⁹ mortis
et pcti sūt p̄ticipes p̄lati et rectores curati et p̄dicato-
res: q̄z sūt canes muti nō volētes latrare. Hec sūt suis
parrochianis annūciantes dānationē decias nō solu-
uentib⁹ et tot mortib⁹ digni sūt quot ad subditos p̄di-
tionis excusatiōis extra trāsmittūt vt dicit Gre. xi. q.
iij. c. Scire dñt. et hec de septimo interrogatorio.

Octauo fui interrogat⁹ de quota pte decima d̄z da-
ri. et dixi ac dico vt in precedenti. c. salua somper
reuerentia aliquozum theologozū quibus non adhe-
remus dicentium q̄ p̄ceptum de decis secūdū subām
suā est mortale: et ē scriptū in corde hominis. Cuius-
libet em̄ dicta conscia q̄ si sc̄m̄ ap̄lin seminat⁹ spi-
ritualia non ē magnū si metam⁹ carualia sc̄m̄ istos
theologos nō ē p̄ceptū morale q̄stū ad taratōnē q̄ def-
tāta ps et nō min⁹ vñ ponit̄ extra de deci. c. i. Quedā
decie dabant̄ ī veteri testamēto a populo filiis leui: q̄z
possessiones aliquas alias non habebant q̄dā dabāt̄
sacerdotib⁹ et leuitis: etiā reddebant̄ ad pauperum
vsus sicut etiā decie mō debēt diuidi in quattuor pres-
quarū vna ē ep̄i. alia ē clericoz. alia est fabrice. alia
pauperib⁹ d̄z dari vt ponit̄. xij. q. ij. c. quattuor et ex-
tra de testa req̄siti: et q̄z duodeci erāt trib⁹ voluit dñs
vt trib⁹ leui sola recipere ab alijs tribub⁹ decimam
laboz suoz et nullas alias possessiones haberet domi-
nus leuiter. xviij. et deutro. It̄a habebūt sacerdotes et
omēs q̄ de eadē tribu. sunt p̄t̄ et hereditatē cū reliquo
populo israel domini⁹ enim ipse est pars et hereditas
ei⁹. et ideo dicunt isti theologi ex quo iam abūdat in

possessionibus quibus potest sustentari. Ideo veri nomine decima non est danda sub precepto: nec est preceptum secundum taxationem. sed secundum solam subam precepti ubi autem esset ecclesia pauper et non haberet aliunde vivere quam de decimis tunc veri nomine decima cadit sub precepto et parochiani tenent dare sub pena peccati mortalis veri nomine decimam: dicere malachia. Inferte omnem decimationem in horreum meum ut sit cibum in domo domini. et ideo dicunt nunquam decime sunt dande secundum consuetudinem patrie: et ita est definitum extra de decimis c. In aliquibus. et c. In tua. Sed quia ista opinio est valde contraria et onerosa statui clericali et sancte romane ecclesie et decima in scriptis patrum: precipue beati Augustini. ideo saluo meliori iudicio: dico quod decima solum ad subam veterum etiam quantum ad taxationem cadit sub precepto divino: et est preceptum morale. Si autem sit preceptum divinum solvere de decem tribus seu rebus una parte vel re: propter istos theologos qui etiam concedunt quod tunc quando tribus leui non habet possessiones necessarium erat quod daret veri nomine decima. et dicunt quod nunc de noua lege non est necessarium sicut tunc: quia nunc ecclesia abundat in alijs redditibus: sed secundum taxationem decimarum Christus quod nichil de precepto decimarum locutus fuit reliquit determinationi ecclesie. et ideo papa consultus dicit quod consuetudo in decimis est seruanda ut dicit. c. in aliquibus extra de decimis. Sed vere ista definitio michi non placet: quia ex quo decima tunc fuit preceptum morale quoad taxationem: et modo etiam est preceptum cum preceptum morale secundum legem currere semper sit inuariabile. item attento quod semper fuit preceptum divinum. ergo nec papa: nec consuetudo potuerunt contra ipsum dispensare nec quantum ad subam nec quantum ad taxationem. item videtur includere contradictionem primitie in principio: dicere domino exodi. xxij. decimas et primitias non tardabis offerre etiam dande sunt primitie ex consuetudine ecclesie et constitutione per. xvi. q. i.

Reuertimini. .x. xxxij. di. ca. pter hec. ¶ Sed qualiter
dñt dari interrogatus fui: dixi q ex auctoritate sãcti
Hierony. et maior traditiõe introductũ est q q plimũ
dabant qua dragesimã pte dabãt: q aut mimũ sexage
simã: et sic inter qua dragesimã ⁊ sexagesimã licebat
offerre pvolũtate soluẽtis: vt ponit eẽ. de deci. c. i. ⁊
hoc vez est in aridis: vt est granũ: ⁊ in liqdis: vt est vi
nũ et oleũ. In pecudib⁹ vero pmogenitũ dabãt: vt po
nit in. c. magne: eẽ de voto. Et iõ hec cõsuetudo in so
lutiõe pmutia ⁊ dz seruari nunc p totã ecclesiã latinã:
vt si qd hz vltra. xl. mēsuras vini etiã si haberet mille
nō dabit nisi vnã mēsurã illi⁹ pte p pmutia. Si aut hz
xl. vitulos ⁊ porcōs: ⁊ agnos: nō dabit nisi vnũ p pri
mutia: etiã si hēret mille. Et si habuit min⁹ q̃. xl. mē
suras bladi: vel vini: vel bestia ⁊ dabit pmutia p esti
matiõe valore rei i pecunia vel i alia re equalēte sicut
fit in decima. vñ soluere pmutiã est in precepto. et q eã
nō soluit peccat mortalit̃: ⁊ cõpellẽd⁹ est p censurã ec
clesiasticã ⁊ excoicãdus quousq̃ soluat pmutiã de om
nibus rebus ⁊ singulis de qbus soluit decima: vel dz
solui. Et q hoc st vez pbat. xij. q. ij. c. precipiẽtes sta
tuimus vt decime ⁊ pmutie ⁊c. Ex q sequitur q opz sol
uere pmutiã de necessitate sub pena peccati mortalis
vel magnã vel quã vt notat. xxxij. di. pter hec Et sicut
est de decima q nulla cõsuetudo ipsaz prescribit q nō
soluat: sic etiã dicimus de pmutia: ⁊ sicut oblationes
decimas nullus laicus pōt habere vt diceĩ. j. sic null⁹
laicus potest petere vel accipere primitias ecclesijs
debitas: nec aliqd pōt eas dare laico sine peccato sed
dãde sunt primitie sacerdotib⁹ vt puta ep̃s vel p̃sby
teris dũtaxat quibus solis deus mandauit dari pri
mitiã qz ipsi solidant sacramēta et pmutie dãt ppter
sacramenta. vt ponitur. xvi. q. i. doctos. Et possunt

biuidi pmitte iter ecclesias sicut decime: sed ipse pmitte dnt dari ecclesijs. et principaliter vbi accipiuntur sacramenta: vt notatur. xij. q. iij. c. Cōcesso nisi aliter ordinetur inter ep̄os vel pb̄fos ex pacto expresso.

Nono fui interrogat⁹ circa solutionē decimarū. Primo que sunt ille decime q̄ debent ecclesijs et iure diuino. Et dixi eis q̄ duplex erat decia: vna q̄ vocat p̄dialis q̄ dat ex terre fructib⁹ et ex bestiarū ac alialū ferib⁹: et ex talib⁹ d̄z solui veri noīs decima. Nec aliqua cōsuetudo excusat q̄ nō soluat. Et tñ nō sit veri noīs decima nisi velitis sumere hoc nomē decima gñaliter p̄ quacūq̄ quota numeri: siue p̄ vicecima: vel tricesima: vel centesima. vel alia parte: et tunc est equocatio in noīe et ita bñdixisset dñs. Quicqd̄ tricesimū vel cētesimū fuerit sc̄ificabit dño. leuit. vlti. q̄ tñ ē falsū. Itē frustra et annullat intētio dei p̄cipiētis decimā p̄ hāc expositionē falsā et toto statui ecclesiastico nociuā et cōtrariā vtz q̄ veri noīs decia sit q̄cūq̄ psua vel magna q̄ dat loco decime ecclesijs: q̄ tunc quis per solutionē vni⁹ denarij vel panis excusaret a solutione decimarū cētū mensurarum granū: et sic oporteret pb̄fos mēdicate vel aliqd̄ i terrenis laborare dimissis diuinis officijs et p̄p̄ijs stipēdijs militare q̄ est cōtra ap̄lm. Et iō dimissa ista opinioe erronea et expositione falsa quorūdā theologorū pauperū mēdicātiū religiosorū ac seculariū q̄ sup decimarū solutionē communiter irridēt et cōtradiciūt pb̄fis et bñficiatis ac prochialib⁹ ecclesijs: dico q̄ aurelio augustio doctore sanctissimo ecclesie cui magis est credē dū q̄zistis aduersarijs decimarū et p̄mitiarū p̄ vtraq̄ decima predialis et p̄sonalis p̄sertim p̄dialis danda est ecclesie et offerēda statim anteq̄ fiat aliqua sepatio: videlz de decem vitulis vnus vitulus: de decem rebus vna res: de decem

lucris vna merces vñ vn^o cēsus dūtaxat ita q^d si nouē
pres p se reseruauit fidelis xpian^o decimā ptem offe
rat vel tradat deo r mīstris ecclīe de rebus oīb⁹ r sin
gulis q̄ apud ipm crescūt r renouant^r oī anno seu acq̄
rūtur negatiōe lucro vel artificio. et nulla cōsuetudo
pōt hūic decime p̄iudicare q^d min^o soluat cū sit cōtra
p̄ceptū dei. etiā q̄ min^o soluit sciēter vel furat. vel ne
gat ipam. vel p̄tradicit vel tacet et nō reuelat rectori
vñ ecclīe peccat mortalit^r cū sibi p̄fētietib⁹. r est excōi
catus a iure r sacrileg^o vt dictū est. r tenet ac restitu
tionē ac d^o r pēt cōpelli p cēsurā ecclīasticā r vitā d^o
est ī sacramētis ecclīe. et si moriat^r nō satisfaciēdo p
se vel p suos heredes carere d^o ecclīastica sepultura
vel cimiterio. vt p̄cipit ī titulo de decimis. c. iua. r. c.
phibem^o. Imo q̄ nō soluit decimā p̄tē de reb⁹ suis ad
decimā vix reduceet. ac ī fame r penuria reduct^o mo
riet^r. Et dī. c. reuertimini. r. c. decime. xvi. q. i. Sed q^d
p̄cise soluēda est vna pars de decē p̄tibus et nō min^o
p̄cipit sc̄tā mī ecclīa. Et declarat sc̄s Augu. p̄dict^o
q̄ nō est glosand^o nec declarand^o in hac p̄te in. c. deci
me. xvi. q. i. vbi xp̄p̄se narrat bñdictōes illoz q̄ fideli
ter soluūt de decē p̄tibus vnā partē videlz decimā. et
ecōuerso narrat maledictiones quas habēt illi q̄ illā
decimā partē soluūt. aut d̄ minorē p̄tēz q̄z sit decima
soluūt vñ dicit. Qui p̄mū celeste cōparare aut pctō
rum indulgētiā desiderat p̄mereri reddat decimā et
de nouē p̄tibus elemosinā studeat dare pauperibus.
Qui x̄o de decē p̄tib⁹ nō dat decimā puniet^r in q̄ttuor
vt testat dñs p malachiā. iij. cap̄lo vbi dicit. Et mi
c. iñd reddidistis decimas r p̄mitas. idcirco ī fame
r penuria maledicti estis. Etiā maledicti estis ī falli
bilitate r defectu fructuū olei r frumētī r aliaz mes
sū ferarū bestiarū pecorū carnū piscū herbarū. etiā

maledicti estis i aere pestifero ⁊ corrupto ac bestiali
morbo i guerrā fame ⁊ gladio i verme corrodē te ter
tā dāte pessimo. Etia maledicti estis qz repēte morie
mini mala morte subito sine penitētia ⁊ cōfessione ⁊
absqz vlllo sacramēto. Etia maledicti estis i defectu
filioz ⁊ nepotū: ⁊ peribit vestra gñatio ⁊ vsqz i tertiā
⁊ quartā gñationē maledicez ⁊ patiemini in inferno
ppetuo ⁊ disperibit de ēra memoria vestra ⁊ successo
rū vestroz p eo q non fuistis recordati miam cū deo
vfo facere cū suis paupibus ⁊ scē ecclie mīstris: qbz
pmitias ac decimas tenebamini dare de iure diuino.
Has qdē maledictiōes ⁊ excōicatiōes dat de⁹ noster
cōtra nō soluētes decimas veri noīs/ aut nō soluētes
eas pfecte ⁊ fidelit ⁊ itegraliter. Sed hz bñm Augu.
alijs qtuor bñdictionib⁹ de⁹ nř remunerat fideles fi
deliter decimas soluētes ⁊ pmitias: aut illos q de de
cem ptrib⁹ vnā pte soluūt. Et pmo pmissit eis dare fru
ctuū vini ⁊ olei iumētoz pecorū ac herbarū abūdantiā
Secdo pmissit dare sanitatē corpis aerē salubrē extir
pationē tyrānoz/ pacē inimicorū/ ⁊ diuitias ⁊ felici
tatē oīm rerū. Tertio pmissit dare vitā tranqllā ⁊ i ne
cessitatis hñdātē ⁊ copiosam securā ⁊ lōgeuā: ⁊ tādē
in senectute bonā mortē corā deo pciosā ⁊ liberationē
a penis inferni/ ⁊ remissionē pctōz plenarie cū susce
ptione sacramētoz ecclie. Quarto pmissit filios ⁊ fi
lias filioz vsqz i tertiā quartā ⁊ quītā gñationē dare
pcreare ⁊ augere: ⁊ bñdicere ⁊ sc̄ificare: et tādē post
mortē i paradisi gloria soluētes sic decimas colloca
re. Nec sunt xba bñi augustini vbi supra: cui magis ē
credēdū qz istis theologis veri noīs decimas aliē ex
ponētib⁹. An bñs aureli⁹ augu. ptra istos nō soluē
tes decimas vel nō plene soluētes de decē ptrib⁹ vnā
partē clare ibidem dicit. Hoc est iustissima consuetu

do: vt si tu deo tuo decimā nō dedere tua decia reuo-
care sc3 amitti nouē alias ptes ⁊ dabis ipio militi qđ
nō vis dare sacerdoti: de⁹ enī nī qđ nobis dignat⁹ totū
dare ad vitā nřam necessariū dignat⁹ est a nobis deci-
mā recipere nō sibi. Sed nobis pculdubio pfuturā.
Et dicit ibi glosa qđ decime ex debito reqrunt: qđ sūt
in pcepto dei: ⁊ sicut debitū possunt peti ī iudicio / et
extra iudiciū. Ex quo pz qđ subtractio veri noīs deci-
marū: vel nō solutio ipsaz quacūq; cōsuetudine non
obstāte mala plura iducit vt dictū est qđ ē puaricatio
diuini mādātū vt ponit eē de decimis. c. a nobis. Se-
cūdo qđ olim soluētes decimas bonis oīb⁹ abūdarūt
vt pz. xvi. q. vii. c. maiores. Tercio qđ decimā non
soluūt vix ad decimā puerunt: vt pz. xvi. q. i. c. deci-
me. Quarto qđ ppē hoc pctm: ⁊ alia multa pctā de⁹
scōz pphetā dat nobis celū ferreū ac terrā creā: ⁊ nō
aperit catharactas celi: nec dat pluuias tēpib⁹ suis:
nec īcrepat locustas aut tollit tyrānos depredatores
homicidas ⁊ alios inīqs nos mille modis deuorātes
vñ deuorat terra cū germīe suo p locustas vermes et
brucos: quoz nō est numer⁹ ⁊ dñ cāpi expectant fructu-
tiosi ī fructib⁹ cū est tps ipsozū relectiōis ira dei
descēdit sup eos ⁊ vsq; ad fūdamēta ipos cōburit: vt
pz. xvi. q. i. reuertimini. Quito p guerras: p tyrānos
p spoliatores qđ nō decimas ⁊ deo nō daf p violētiāz
vel per ignē: vel per aquas: vel alijs modis tollit et
auferet: et sic tollit fiscus qđ nō habet xps: vt notatur
in pdicto caplo. Maiores. xvi. q. vii. Sed dātes de-
cimas veri noīs quadrupliciter remunerant. Et pri-
ma remuneratio vt patet ex dictis est abūdantia fru-
ctū: secūda est corporis sanitas: tertia est peccatorū
indulgētia: quarta est vita eterna: vt pbat. xvi. q. i.
decime. ¶ Ex predictis ergo rñdetur qđ nō soluētes

decimas vel veri nōs decimas nō plene solūntes: sicut
estis vos ip̄i prochiani ⁊ capellani mee ecc̄lie aīaceñ.
vel alteri⁹ cuiuscūq; ecc̄lie: quorū aliq̄ v̄m solūnt de-
cimas de .xv. ptib⁹ vnā: alij de .xxx. ptib⁹ vnā: alij de
centū: alij nō solūnt decimā de caseo nec de lana q̄ oī
anno renouant: nec de iūmētis: nec de porcis: nec de
venationib⁹: nec piscationib⁹: nec de sale nec de oleo
nec de fructib⁹: nec de ortis ⁊ reb⁹ s̄ilibus. Et oēs vos
tales etiā si sitis comites barones: nobiles p̄cipes:
vel potētes: seculares: vel regulares estis a deo: et ab
eius ecc̄lia excōicatis: sa crilegi fures: p̄dones bonorū
dei ⁊ sc̄orū. ⁊ tenemini restituere decimas et p̄mitias
quas nō solūstis: vel p̄ponere ac p̄cordare cū ecc̄lia:
vt p̄z s̄ decimis. c. ad populū. ⁊. c. tua nos. Et cōpelit
debetis p̄ cēsūrā ecc̄liasticā nec p̄or nisi de licētia pa-
pe aliq; ep̄s: vel p̄dicatoz: vel frater mīor: seu curat⁹
vos ab ip̄o pctō decimarū quas nō solūstis absoluere
nec penitētiā dare: nec etiā disp̄sare nisi p̄mo āte oīa
p̄ vos vel v̄fos heredes satisfaciāt de decimis q̄s nō
solūstis: vel p̄cordeis cū ecc̄lia v̄l pietatē dei amore
remitti vobis v̄l de q̄ fideiussoriā cautionē de soluēdo
plenarie dū p̄guioz fortuna euenerit: qz nō remittit
pctm̄ nisi restituat ablatū: vt patz de regu. iur. li. vi.

Decimo fui interrogat⁹ de q̄bus reb⁹ decima de-
bet solui et dari. Et dixi ei ac oībus dicoq; deci-
ma est danda de oībus fructib⁹ terrarū de tritico: de
grano quocūq; de ordeo. de s̄lligine. de milio. de sple-
ra. de seanda. de auena. de ricio. de sciba. de ceteris le-
guminibus. et de oībus que sunt arida ⁊ seminantur
in terra et colligūtur. Etiam de liquidis de vino. de
oleo. de melle. de castaneis. de nucibus. de auellanis
de pomis et piris. de fructibus omnium arborū. de
feminib⁹ etiā lini et canapis. de bōbicis serici. ⁊ alia

rū herbarū q̄ seminant ī terra: de pascuis herbarū aīa
liū/ de herbis ortoꝝ/ de apibus/ de nutrimentis aīa liū/
de ferro/ de paleis ⁊ lignis siluaz/ de iumentis/ de eq̄s
de bobus: de vitulis: de vaccis: de porcis: de peccori-
ribus: de ouibus: de agnellis: de lana ipsarū: de lacte
de caseo: de butiro: de ouis: de gallinis: de anseribus:
de piscationib⁹: de venationib⁹: de argentarijs: de
metallis. ⁊ aurisodinijs: de lapicidinijs: de sale ac de
salmis: de balneis: de molendinis. de negocijs: de ar-
tificijs: de lucris: de censibus: de pensionibus: de mer-
cedibus: de locutionib⁹ ac cōditionibus de stipendijs
et de reb⁹ captis in guerra iusta etiā debet dari. vt po-
nit. xxiij. q. v. c. dicat. Et breuiter de cunctis bonis et
rebus iusto titulo acquisitis. Et dare decimam tenē
de tēpore vt patet de conse. di. v. c. xl. et xvi. q. i. deci-
me sunt tributa egentium animarum. et xvi. q. vii. c.
Quicunq. ⁊c. Omnes decime et extra de decimis ca-
pitulo Commissum. ⁊c. Non ē in potestate ⁊ c. pasto-
ralis. Itē decimas debet dare doctor de collecta sco-
larum et aduocatus de aduocatione pcurator de p-
curatione et notarius de scriptura ⁊ mercenarius de
mercede et miles de militia. xvi. q. i. decime. ⁊. q. vii.
Quicunq. Itē decime p̄sōales etiā dari debēt de iniustis
et iniusto titulo acquisitis vbi dominium transfertur
sicut sunt illa que acquirunt ex meretricio vlt hystrio
natu. Meretrix enim q̄q̄ turpis faciat q̄ meretrix ē
nō tñ turpis accipit cū sit meretrix ecclīa: tñ earū non
capit decimas ne videat̄ approbare earūdem peccatū
vt dicit̄ postea. Et secundum hoc videtur michi q̄ si
cut elemosina non debet dari de iniuste ablatiis vlt ac-
quisitis: ita nec decime vt ponit in glo. c. ex trāmissa
titulo de decimis. Nec sufficiant de isto interrogato-
rio, quod quidem clare ostēdit ac precipit qd̄ qui nō

solut decimā de omnibus ac singulis supradictis cū
iusto titulo ac lucro pueniētibz talis quicūq; sit aut
cuiuscūq; status existat est excoīcatus: et per censu-
ras ecclesiasticas cōpellendus est: vt sepe dictum est
in capitulis supra scriptis.

Aldecimo fui interrogatus in dicta insula corfi-
terin qua nobiles nō soluūt decimas de consue-
tudine, qui sunt illi vel que sunt persone q̄ debent de-
cimas ac p̄mitias dare: Et dixi ac dico assertiue q̄ oīs
homo natus de muliere se persona nata de masculo ⁊
femina tene⁹ ⁊ obligat deo et ecclesie decimas soluere
de cōmuni lege: nisi sit a deo p̄ilegiata vel eius vi-
cario: qz oībz hoībz est a deo datū p̄ceptū morale
leuiter: vltimo capitulo vbi dicitur. Quicquid decimū
fuerit sanctificabitur dño. ⁊ exo. xxij. Decimas
ac p̄mitias nō tardabis offerre dño deo tuo. Cū er-
go sit diuinū p̄ceptum vt dictum est obligat oēs ho-
mines bonos et malos: nobiles et ignobiles: ecclesia-
sticos et seculares: p̄sertim in decimis p̄dialibus
oīs homo cuiuscūq; dignitatis / status ac cōditionis
existat: obligatur sub pena peccati mortalis p̄diales
decimas de p̄p̄iis rebus soluere ratione terrarū ⁊ p̄-
diorū ac temporū quas deus sibi dedit: quia domini
est terra et plenitudo eius orbis terrarū ⁊ q̄ habitant
in eo. Et ipse deus p̄ se ac p̄ suis ministris hanc par-
tem videlicet decimā reseruauit de omībz rebus ad
vitam necessarijs quas terra vel mare p̄ducit. Ergo
omīs hō inq̄z tum peccator et deo subditus siue sit pa-
pa: siue imperator: siue rex: siue eph: siue dux: siue co-
mes: siue nobilis siue rustic⁹: siue diues: siue paup:
siue secularis: vel ecclesiasticus tene⁹ de p̄p̄iis deo de-
cimā offerre decurrēti lege: qz sum⁹ p̄p̄us ei⁹ ⁊ oues
pascue ei⁹: ⁊ nichil oīno habem⁹ s̄m ap̄m qd nō acce-

pimus ab ipso: et omnis nostra sufficiētia vite ab ipso
est et sine ipso nichil possum⁹ facere: vt dicit xps Jo.
ix. c. Et omnia nostra opa operat ipse. et nisi dñs edifi-
cauerit domū vel gubernauerit i vanū laborant q̄ edi-
ficant aut colūt aut gubernāt eā: ergo iustū ē vt deo
patri nro q̄ nobis dedit eē viuere ⁊ itelligere: ⁊ nō ces-
sat quotidie nobis vite necessaria dare: q̄ de decē pti-
bus necessariorū ac nutrimentorū quas vel que nobis
dat deus oī tēpore demus ei vnā ptē cū gratia ⁊ actio-
ne et recognoscām⁹ cū bñfactorē: creatorē: guberna-
torē nostrū esse. ptz ergo ex p̄dictis q̄ oīs psona a deo
creata rōnalis ⁊ hūana tenet decimas dare. Et p̄mo
patet de xpianis fidelib⁹ laicis et secularibus q̄ sunt
obligati ad soluēdū decias de iure diuino ⁊ euāgeliz-
co vt ptz. xvi. q. i. decie quod ptz etiā de clericis ⁊ sa-
cerdotibus propua seu patrimonia hñtib⁹ seu de ar-
tificio viuētibus q̄ tenent decias dare: nō tamē de p̄fis-
monio seu dote ecclie tenēt dare decias: sed de p̄p̄is
rebus ⁊ paternis siue de reb⁹ patrū suorū: siue predia
sint sita i propua parrochia clericorū: siue in alienam
si per priuilegium summi p̄tificis qui est xristi vica-
rius eēt absolut⁹: vt ponit extra de decimis. c. ij. ⁊ c.
A nobis etiā violentus possessor ac predo tenet dare
decimas prediales. Etiā heretic⁹ iude⁹ ac sarracen⁹
et infidelis ac turcus tenetur de terris quas colunt de-
cimas dare. Etiā si campus vel terra esset seminata
vel culta cū semine furtiuo tenetur cultor decias dare:
et eā recipere: qz non datur decima ratione furti vel
ratione vsure heretis nec infidelitatis: sed ratione p̄-
diorum ac possessionum. et breuiter vbicunq̄ trans-
fertur dominium rei debet dari decia exempto mere-
tricio et histrionatu: ne videat⁹ q̄ ecclia approbet ista.
infideles etiam vt iudei et sarraceni decias psonales

non soluūt: q: d: corpore ecclesie nō exisūt: nec ab ea
recipiūt sacramēta: sed bene de terris quas colūt des-
cimas soluūt etiā de aliis q: nutriūt. extra de deci-
mis. c. de terris. Et iā vbiq: nō transfert dāium rei
vt in furto ac rapina et violentia: vel spoliatione vel
in simonia: vel vsura: vel iniustis talis: i. gabella: vel i
guerra iniusta: ac in ludo taxillorum: in sententia ini-
qua vel violētia manifesta. aut in scriptura falsa: et si-
milibus: ecclesia dei nō capit decimas psonales: nec illi
tenent dare: q: iniuste acquiruntur: et nō sūt eorū res
sed aliene. Sed omnes illi et filies nō excusant a deci-
mis p dālibus q: nō dāt decimas ratione peccati: sed
ratione predij. Et sic p: ex predictis q: qui nō soluūt
decimā vt dictū ē cōpellēdi sunt per ecclesiā siue sint
seculares siue ecclesiastici. et sicut dicit de primitias et
oblationibus put papa declarat in decretis dñs. xij.
.q. ij. Precipientes statuim⁹ vt pmitie et decie seu obla-
tiones viuorū ac mortuorū ecclesiis fidelis reddāt a lai-
cis q: q: retinuerit a cōmuniōe scē matris ecclesie sepa-
ret hoc idē d: et mādāt. xxxij. di. c. preter hec.

De decimo fui interrogatus q: sunt psonae laice
vel religiose ac ecclesie q: non obligantur dare de-
cimas aut primitias. et ego dixi. put dico q: hōminis
homo teneatur dare decimas deo: tamen domin⁹ pa-
pa et epi qui sunt loco aploꝝ qui fundauerūt ecclesias
possunt aliquas personas privilegiare q: non soluāt
decimas: non ratione personarū: sed ratione locorū
et ecclesiarū et rerū spūalium in quib⁹ cultus diuinus
augeat et discēdit et celebratur: a. fides xpī manu te-
nentur: et ius diuinū de decimis dātū non dissoluitur
nec dissolui potest: q: tales aut tales sunt privilegia-
ti non reddere decimas: sed manēte eodem precepto
et eadem intētiōe pcepti sit quedam variatio quo ad

loca et decimas nō recipiētes qz qđ vni ecclie dari de
beret aut vni loco eccliaſtico alteri p p̄uilegiū cōce
dit̄ z p̄iō sūt exēpti a ſolutiōe decimarū: et applicant̄
ille decie p̄ defēſione xp̄ianitatis illi ordinē sūt qui
dā laici militares religioſis q̄ pugnāt vel pugnare te
nent̄ z certare p iuſtitia fidei contra ſarracenos. z ſciſ
maticos ac hereticos: et infideles: z paganos z p̄mit
tunt obedientiā ſuis ſupiorib⁹ vt sūt hoſpitalarij mi
lites ſc̄i iohānis hieroſolimitani. z ſc̄e marie de pro
ſia: et ſc̄i iacobi de galicia et ordines ſub regula ſc̄i
b̄ndicti p̄ſtituti militares i hyſpania. vt sūt ordo tala
tra he ordo chriſti. ordo aniſij ordo mūteſie. z ſiſes or
dines sūt exēpti a ſolutiōe decimarū ſi p̄p̄ijs mani
b⁹ vel ſūptib⁹ ac laborib⁹ excollūt z hoc e verū ſi poſ
ſeſſiones ecclie añ cōſiliū later añ ac acq̄ſire ſint vt no
tatur extra de decis. c. ex parte. 7. c. Ad audiētiā.
Sed ſi poſt euenerint poſſeſſiōes vel ſunt eis donate
gratis z ſi p̄p̄ijs manib⁹ eas excollūt tenent̄ decias
dare vt dic̄. c. ſuper extra de decis. exceptis ergo
iſtis laicis religioſis qui opponunt ſe iſidelibus p̄ cu
ſtodia xp̄ianitatis omēs alij laici. ſeculares reges. z
principes/ comites/ barones/ ciues/ ruſtici/ ſeru/ do
mini. obligant̄ dare decias de bonis ſuis iuſto titulo
acquiſitis personales et prediales vt notatur xvi. q.
viij. decimas. Item leproſi qui viuunt in cōmuni z ſtāt
ſimul in vno loco et in vna domo non tenētur dare de
cimas de ortis ſuis qui ſunt i circuitu dom⁹ eor⁹: neq̄
de animalibus ſuis ibidē paſcētib⁹. aut de ipſor⁹ nu
trimētis vt voluit papa de tertio i ecclieſtis edificadis
c. xi. Sed ſi colūt agros vel vineas aut cuidāt ēras re
nentur dare decias ſicut alij laici vel ſi viuūt p ſe i do
mibus ſuis vel ſi viuerēt ſoli i aliquo oratorio vel he

remutatio tenet sicut alij laici dare decimas. et hoc idē
dico de obseruatib⁹ ordinē scī francisci laicis v^l scī
dñici et penitētia vel de heremitis barbaris qui vocā
tur moni in regno corsice siue sint viri siue mulieres
ex quo sūt laici et nō presbiteri viuūt p se soli cū eorū
familia i aliquo heremitorio aut oratorio: et nō viuūt
in cōi i aliq monasterio. dico q tales qzqz seruāt i lo
cis et capellis ordinū approbaroy et exemptoy: tñ si
colunt agros vel vineas tenent de omnibus sicut lai
ci alij soluere decimas tā p̄diales qz psonales sicut te
statur bernard⁹ i. c. *Sup de decimis.* Quia p laicis
reputant: ex quo nō sunt sub p̄fessione ordīs et obedi
tia: s; viuūt ad volūtate suā i dicti heremitagis et ho
spitalib⁹ et hoc idē de seruicib⁹ i hospitalib⁹ intelli
gitur qui sunt laici. de clericis xō secularib⁹ et p̄fisi:
et etiam religiosi qbuscūqz dicit hostiensis i titu. de
decis vbi tenet q siue sit ep̄s siue p̄f: siue laic⁹: siue
religiosus tenet decimas p̄diales soluere de p̄dio/de
vineis: siue de possessione q nouiter ad ipm deuenerit
vel p emptionē et donationē vel aliq quouis mō vel si
habuerit de p̄rimonio. Si enī semel illud p̄diū vel il
la vinea soluit decimā semp soluet postea cuiuscūqz
p̄sone fuerit etiā si sit iude⁹ vel heretic⁹ vel infidelis
q: res trāsit cū onere suo: vt ponitur in titulo de decis
c. de terris. et c. Lū sunt. et c. pastoralis. et. xvi. q. viij.
Quicūqz. Veritē dicit canon et ius eē de decimis. c.
Et nobis. q clerici curati et b̄ficiati nō dāt decimas
de dote seu de patrimonio eccleie si colūt p̄p̄ijs mani
bus et sumptib⁹ aut laborib⁹ terras et vineas eccleie.
Sed si eas nō colūt sed laicis et alijs p̄sonis locāt ad
colēdas p̄ tertia pte/vel quarta/vel pro certo precio
tenent colētes et laborantes decimas dare eccleie. An
regulare est certe q siue sit clericus/ siue religiosus.

siue pbf siue eps aut qualicunq; sit bñficiatus nisi q
papam pñilegiatus vñ alio mō exēpt⁹ tenet quasi ca
strēsi sine pñimonialibus bonis suis vñ de alijs ex eū
tu vñ artificio licite acquisitis soluere decimam supio
ri vñ rectori vt dicit decretum. xvi. q. i. cōquesti. 2. c. si
q; laicus extra de decimis. c. in pñcipio. 2. vt dictū
est naturalis rō dicit vt illi q; habēt curā de cōsalu
te pñideant de cōi bono et vtilitate bono et ista dicūt
de clericis p se viuētib⁹ i suis bñficijs et ecclesijs. Sz
de clericis q; viuūt i cōi sicut sunt canonici regulares
vñ clerici seculares collegialit viuētēs i cōi et nō i p
prio dicit hostiēsis q; non obligatur dare decimas qd
probat p. c. de decimis. xvi. q. i. ergo a contrario sēsu
dicit ipsi clerici ac p̄byteri q; viuūt: et habēt pprium
de propriis manib⁹ vel sumptibus gēnētur ioluere de
cimas nō quidē dicit ip̄e equales equalib⁹ sicut pbf
p̄biteris vñ rectores rectorib⁹ etiā diocessis eiusdē cā
eis n̄ subit nec ab eis recipiūt ecclesiastica sacramēta
ppter q; dāt decie sed supiorib⁹ ordinariis et ep̄is q; p
ep̄os pñmo et pñcipaliter de iure cōi pñnet decima
rñ pceptio vt notatur. i. c. Alio. x. q. iii. et extra de de
cimis. q; eis subit omēs de ep̄atu et ab eis recipiūt
crisma et beneficia et sacramēta. Ideo ipsis ep̄iscopis
decimas tenētur dare ipsi clericis minores suis ordina
ris maiorib⁹ sicut leuit esolebāt dare decimam sacer
dotib⁹ et erat pceptum. xviij. c. Numeri. Abi dicit
dominus ad mōysen. Precipe filiis israel quoniam
dixi vobis i mitias offerre oño. vbi dicit glosa. i. deci
mam decime aaron sacerdoti hoc etiam pñ per san
ctuz thomam vbi supra. et extra de decimis capitulo
pñmo pñ ergo ex p̄dictis q; clerici de bonis patrimo

nib⁹ debēt etlā soluere decimā ac de alijs reb⁹ et bonis.
ex euentu licite acq̄sitas. Sz de religiosis. Sciendū est
q̄ religiosi q̄vocā^t monachi cisterciē⁹. et de ordie sc̄i
b̄ndicti canonici regularis q̄ viuūt i cōi. et p̄nt habere
possessiones i cōmuni talib⁹ et aliis religiosis ordinū
ad: pobatorū q̄ aliquid habēt in cōmuni cōcedunt q̄
de noualib⁹ sc̄z de terris nouiter cultis et de nutrime
tis animalū suozū nō soluūt decias extra de decimis
c. ex parte. et titulo de p̄uilegijs ca. sed si proprijs sū
pribus vl laborib⁹ colunt possessiones post consiliū
lateranū acq̄sitis alias a p̄dictis noualib⁹ et ortis tenē
tur decias ordinarijs dare vl p̄ b̄ris curatis: et hoc idē
dico de fratribus medicantib⁹ si colunt aliquas fras
vel vineas sicut colunt iam in istis partibus contra
eorū regulā et consuetudinē faciūt in aliquibus parti
bus mūdi q̄ sunt obligati soluere decimas: sicut p̄di
cti ordines licet de consimilibus mendicantib⁹ q̄ztuz
ad decimas nullaz mētionē facit ius cōe. nec ip̄os pri
uilegiat exp̄isse. Quia p̄supponit ius q̄ nichil hēant
ex proprio. nec i cōmuni sc̄dm eozū professionē cur⁹
tamē contrarium in multis apparet. Dico ergo q̄ lz
faciāt cōtra suā regulā tenēdo et colēdo vineas et ter
ras non tollitur propter hoc quin soluere decimas te
neantur qz non rōne peti sz rōne p̄dij soluunt vt dictū
est d̄ iudeo et res transiit cū onere suo vt ponitur i. c. de
terrīs titlo de decis. et si sint aliq̄ religiosi q̄ recipiunt
decimas de consuetudinē cappellarū dñt p̄b̄o q̄ non
h̄z vnde viuat competere assignare portionē non ob
stante tali consuetudinē qz dñt h̄re nēcia vite ip̄sorum et
cōpelli possunt per ordinariū diocesis: vt nota^t extra
de p̄b̄edis. Cum religiosi q̄ non h̄nt nec possunt h̄re p
rochias sicut sunt cisterciē⁹ et fratres medicantes de

cimas p̄scribere nō possūt: qz nec possidere l3. xvi. q. 1. c. placuit ymo tenent soluere decimā nisi p̄ilegiati sunt. xvi. q. 1. peruenit et. c. gñalif et. xij. q. ij. duo sunt hoc idem dicit bernardus in. c. nu per ptz ergo ex predictis q̄ sunt p̄sone que decimas tenentur soluere sub penis predictis: et qualif sunt cōpellēde p̄ censuram ecclesiasticā. Et hec de isto sufficiant.

Quod decimo interrogatus fui q̄b? p̄sonis vel q̄bus locis hec decie et p̄mitie ac oblationes dñt dari. et dixi ac dico q̄ canonice et iuste scōm decreta sanctorū patrum et ecclesie romane decime p̄mitie ac oblatiōes dñt dari solis clericis et cultui diuino mācipatis vide licet sacerdotib? et leuitis dū tñ iustū titulū et apparētem habeāt in bñficijs. et loco leuitarū pono oēs clerici cos q̄ nō sūt sacerdotes etiā si primā dñtaxat habeāt tonsurā dū tñ nō sūt matrimonio copulati: qz clerici vxorati scōm hoc nullaten? p̄nt habere ius ī decīs cū nō sint vni? vxoris viri. Sed ad dei officiū q̄ sūt ī ecclesia deputati et nō sūt excōicati illi possūt decias h̄re. Nisi p̄ ecclesiā sint aliq̄ vxorati milites et religiosi p̄ilegiati sicut sūt illi de ordine sancti. Jacobi q̄ sunt ī hyspania q̄ dñtaxat vouēt obediētā paupertatē et castitatē conugalē et possūt sine pctō vxores legitimas habere et filios legitimos p̄creare ī ordine educendo sed succedere in commendis beneficijs et decīs nō possunt ipsorum genitoribus quos milites laicos et quos cūq; alios religiosos militares pono loco leuitarum. Et q̄ sacerdotibus et leuitis mandauit: deus dare decimas. patet per superi? dicta ac etiā ptz leuiti. xviij. capitulo et secundo parali. ij. c. Unde sanct? thomas secūda scōe articulo tertio dicit. p̄mitie debebant sacerdotes et decime leuitis et mādauit dñs vt ipi loco

primitiarū soluerēt decimam decime sacerdoti dicēte
dño p malachiaz. iii. c. i. erit omnem decimationem
i heretū mē vñ sitibus i domo mea p ministris me
is qui seruī sūt i ecclesia. gratis ⁊ sine labore terrenorū
debent laici dare temporalia ministris dñi vt libere va
care valeant legi dei. Sūt etiā decime tributa aiarum
egentium que dantur prelatīs sacerdotibus et mini
stris ecclesiarum ad tuitionē ⁊ curationē animarum
et nō debet aliquis illud tributū accipere qui animas
nō curat sicut tributū dantur ceteri vel picipi ad tu
tionem corporum decimarum ergo perceptio de iure
cōmuni a episcopis videtur pertinere presertim ad sū
mū pontificē vel eporū qui est papa vt ptz. p. q. iii. vi
uo textra de offi. ordi. c. l. conquerente etiā scdm ius
mater ecclesia percipere debet decimas nisi p indulgen
tiam: vel p scriptionem aliis ecclesiis cōcedantur de
cime ipse. vt ptz de decimis. c. lū contingat et xvi. q.
vii. decimas itē ad parrochiales ecclesias et capellas
decime ipse pertinent scdm diuersas consuetudines ex
tra de decimis. c. i. tua Solis ergo p̄s biteris ⁊ ministris
ecclesie qui sūt viri spirituales ius percipiendi decimas
quod ē annexū spirituali vel est spirituale iure natu
rali ⁊ diuino est concessum etiam si clerici sunt mali et
fornicari publici vel fures: aut si etiam scirent eos si
monachos soluende sūt eis decime rōne sacramentorū q̄
fidelib⁹ cōferūt enī lz sūt mali iustū enim ē vt q̄ semi
nant spiritualia merāt et carnalia: qz decime ratione
dei dantur potius qz rōne diuini officij vt dicit textus
Tua de decimis vñ de hoc glosa. Cum ergo decima
si quidam nexum spirituali et sit in se spirituale solis
viris spiritualibus hoc est ministris ecclesie naturali
et diuina ordinatione debet qui soli principalit⁹ dare

sacramēta tenētur ⁊ nulli alij maxime quīq; sacramē
ta. Eis ergo dāda decima proprie q; principaliter
propter sac. mēta datur vt notat de decimis. c. Tua
Ex quib; sequē q; laici coniugati quī nō sunt ī sortez
domini: vocati etiam non coniugati nullo modo pos
sūt decimas habere. q; esset cōtra ius diuinum quod
nō pōt infringi q; nūq; auctoritate vel consuetudine
Unde ius decimarum cum sit mere spirituale nō po
test laicis etiā per al. quod tēpus infederari sicut nec
ius recipiēdi oblationes vt ponitur extra de decimis.
c. q̄uis. Nec pōt ē laicus pec. mas nec primitias sicut
nec alia mere spiritualia iure hereditario possidere ⁊
iō ipas p̄scribere vel possidere nō pōt: vt ponit extra
de decimis. c. Adhuc Et merito laic; nō potest deci
mas habere: q; res spirituales non debent tangi: nec
haberi a laico vt est res sacra. vt calix ⁊ corporalia as
milia vt patet. x. q. i. hęc consuetudinē. et extra de in
stitutionib; cum ī ecclesia. Eodē modo sicut ius per
cipiēdi decimas nō pōt haberi a laico: nec decima ip
sa itēgra q̄ ē quedā oblatio sacra ⁊ deo sacrificata po
test aut debet tāgi a p̄sona laicali. Et si laic; decimas
vel ius decimarum non potest habere multomin; lai
ci ipi ecclesiar ⁊ parrochias aut bñficia ecclesiastica pos
sunt quacūq; auctoritate habere cū tales prepter in
hibitionem diuinā nō sint capaces attēto q; propter
ecclesias et beneficia ac sacramenta datur decima.
Peccat ergo grauissime ⁊ moraliter laic; quicūq; ⁊
merito sunt p̄edones ac fures. Jesu xp̄i tenentes ec
clesias: et capellas: ⁊ bñficia ecclesiastica quocūq;
titulo vel auctoritate ⁊ recipiētes decimas ⁊ p̄mitias
ac oblationes dictarum ecclesiarum seu capellarum.
Non obstat q; aliquā partem decimarū alicui p̄bq;

assignent et tradant: quia faciunt contra preceptum
iuris diuini et ecclesie. Et consimiliter peccant mor-
talit ac grauissime prelati et episcopi superiores pbriz
alij quicunque ministri ecclesie qui ad tempus vel i per-
petuum vendunt, vel donant vel concedunt alicui per-
sone laice aliquam ecclesiam vel ius aut potestatem de-
cimas ac primitias percipiendi aut medietatem ip-
sarum decimarum seu primitiarum vel alteram par-
tem in ipsis concedunt. Quod clare ille sanctus gre-
gorius. i. q. iiii. dixit ac etiam declarauit ubi dixit. Per-
uenit ad nos fama sinistra q quidem epozuz proprie
dioceſi decimas atq xpianorum oblationes non con-
ferunt sacerdotibus sed potius personis laicalibus
scilicet militibus siue seruitoribus suis vel quod gra-
uius est suis consanguineis. Unde si quis mo eps in-
uētus fuerit hmoi diuini precepti transgressor inter
maximos hereticos et atirps nō minim⁹ habeatur. Et
sicut i cena synod⁹ de cimoniacis cōsueit et episcopus
q dat et q recipiūt ab eo siue ab eo siue precio siue bñ-
ficio eterni incēdij ignib⁹ deputentur. hec ibi. Unde
nullo mō v3 collectio decimarū facta laicis post gñā-
le cōſſiū lateranensē celebratū sub alexādro papa qz
talis collactio est penit⁹ iterdita vt ponit in titulo de
decimis. ca. prohibemus ymo deponendi sunt trans-
gressores vt ponitur in. c. qzuis de decimis dicunt tñ
quidā canoniste moderni quorum dicta possunt tene-
ri ad libitū legētis nisi p ecclesiam determinetur q de
decimarum fruct⁹ possunt ex causa cōcedi laico tēpore
vite sue sed non īfederari qz fruct⁹ decimarum etiam
possunt vēdi ad rps extra de decimis. caplo. Ad hec
et caplo qzuis ubi de hoc ī glosa. c. laici i titulo. Ne p-
lati vices suas caplo penultimo. Similiter possunt

ad tēp⁹ locari extra de locato et p⁹ducto. ca. ij. vbi de
hoc ius vero decimarū cū sit iere spirituale nec potest
laici ad tempus vēdi nec etiā ifederari sicut nec ius
oblatiōes p⁹ciēdi extra de decimis. c. q⁹zuis. Et vere
salua reuerētia dicētiū vellē audire q⁹ ille d⁹fa inter de-
cimarum fructus et ius decimarum nisi valent isti di-
cere q⁹ decimarū fruct⁹ sūt corporales. Et ius decima-
rū ē res spūalis. Ex qua opinione sequit⁹ q⁹ fruct⁹ de-
cimarū non sūt p⁹ceptū morale. et per p⁹ns nec decima ī
se et absolute cōsiderata ē p⁹ceptū nec res spūalis pa-
tet p⁹na q⁹ p⁹ceptū morale ē de rōne virtutis et spūalita-
tis. sed fructus decimarum non sunt virtus nec de rō-
ne x⁹utis: q⁹ p⁹ eos sūt res corporales. ergo decima
nō ē quid spirituale aut ānexum spūali q⁹ est contra
oēm sc⁹tōz dicta. ¶ Itē si fruct⁹ decimarū non sunt de-
cima: sed sunt due res absolute: ergo p⁹nt separari vbi
sūgiū saltē diuina virtute: ergo possūt esse fruct⁹ de-
cimarum et tū illoz fructū nō erit decima quod vide-
tur īcludere p⁹tradicionē. ¶ Item si dicis q⁹ ecclesia
decimat et si cōsuevit fieri p⁹ totū mūdū q⁹ laici sine
p⁹erō vēdūtur fruct⁹ decimarū et nō ius decimarum se-
q⁹ ergo q⁹ rustic⁹ ē colon⁹ nō solūēs decimas laico lo-
catori vel receptori decimarū nō peccat. Nec etiā ille
laicus q⁹ petit fruct⁹ decimarū pōt ipm facere cōuenire
in iudicio p⁹bat p⁹ns: q⁹ iste laicus p⁹ se nullum habet
ius ī decimis q⁹re ergo petit rē ī qua p⁹ se nullum ius vi-
detur habere. item etiam si fructus decimarum pōt
vēdi ac tēpus vel imperpetuū et non decima sint ius
decimarū: quia ē res spiritualis eodē mō ecclesie c⁹pa-
tus capelle et oīa bñficia ecclīastica pōt vendi laicis
ad tēp⁹ vite epōrum. et calices ornamenta olcum san-
crū et crisma: et cetera spūalia bona p⁹bat: q⁹ vēdūtur

fruct⁹ ipsar⁹ ecclesiar⁹ epat⁹ bñficio⁹ calicis olei s^a
cti crismatis q² l³ s^ut sc^{ri}pt⁹: tñ adhuc fruct⁹ ip⁹i posset
in coquina pñcere p^olerib⁹ cōdiēdis z tñ nō vēdere^t
p^opter hoc ins ip⁹ar⁹ ecclesiar⁹ et capellarum siue cali
cum aut olei sancti quod apud me nō ē intelligibile.
Et ideo simpliciter textui decretorū et dictis scōrum
patrum vt iacēt simpliciter adhereo sine aliq^a alia ex
positione nisi sc^{ri}a ecclesia aliter determinauerit cui⁹
dominationi si aliquis resistat nō se catholicū sed he
reticū cū phabit vt dicit Jeronim⁹. xxiii. .q. i. ca. hec
ē fides. Ex istis ergo perpenditur clare q² nec ius deci
marū nec receptio ipsarū quā pro eodē sumo nec ip^a
decia pōt vendi alicui laico cū bona cōsciētia cum sit
res spiritualis z sacra. Et q² hec sit itēio scō⁹ patrū
sine expositione alia lege gregoriū. xvi. q. vii. ca. deci
mas vbi dicit. decimas q²s i vsū pietatis pcessas cano
nica demōstrata auctoritas a laicis possideri actorita
te apostolicas phibem⁹ siue enī ab episcopis : siue a
regib⁹: siue qbuscūq⁹ psonas eas receperit nisi eccle
sie reddiderit sciāt se sacrilegi crimen committere et
eternę damnationis periculū icurrere. Et alexāder in
consilio lateranensī extra de decimis. c. phibem⁹ dis
cit. Phibem⁹ ne laici decimas cū aīar⁹ suar⁹ pericu
lo detinētes i alios laicos aliqñ trāsferre possint. Si
q²s vero receperit z ecclie sue nō reddiderit xpiana se
pultura priue^t. Et q² etiā nō solū ius decimar⁹ sz etiā
decimar⁹ fruct⁹ nō possant vēdi sine pctō simonie ali
cui psonę laico. manifestat paschalis secūd⁹ papa ro
man⁹ i pñlio. i. q. i. In decretis vbi dicit. Altare z de
cimā p pecunia dare est ipiritum sanctum vendere z
simonia caz here sim null⁹ esse ignorat. Sicut ergo cō
secratū integruz non potest vendi laico: sic z decima

integra emi non potest sine peccato a psona laica. Et
tamen est verum q ex puiuegio pape potest laic⁹ ad
tempus modicum ⁊ non imppetuū decimas recipere ex
manifesta causa presertim contra hereticos vel sarra-
cenos pro fidei defensione et dilatatione. Tamen in-
ferior papa non potest concedere hec nisi ad modicū
tempus et cum licentia pape: vt ponitur in. ca. prohi-
bemur extra de decimis. Nec possunt laici eas tenere
sine peccato rustici soluentes eas laicis presertim si cō-
tradicat ecclesia vel ep̄s etiam si soluunt p metū qui
potest cadere in constantem virum: vt ponitur extra
c. Metus et. c. Ad audientiam excusantur non a to-
to sed ad tanto: qz iniuriā dei ⁊ ecclie verbis et factis
nō repulerūt. q̄ iniuria sit i laicos p decimarū pceptiōe
vt ponit extra de clericis. c. ultimo. Et sic correlariū
ifero i hoc iterrogatorio q sicut laicis nō pōt dari nec
vēdi decima vel pmitia cū sit res sacra: sic dico q nul-
la prochialis ecclesia aut bñficiū curatum pōt dari at
pmitti sine pctō alicui puro laico. ⁊ nulla ē collatio seu
pmissio: ⁊ ē cōtra iusticiā quacūqz fiat auctoritate que
de bñficio clerico alicui psonae laice: nec pōt p ipsum
laicū aut p quacūqz aliū allegari consuetudo que sic
non valet in decimis: sic nō tenet i ecclesiis possessiō q
bebet modo a laicis. p̄ter correlariū: qz ipi laici talium
bñficioz nō sunt capaces: primo qz nō sunt vocati in
sortem et hereditatem dñi. Item non possunt sacra-
menta cōferre p̄ter que cōferūtur ecclesie. Item non
possunt vt dictum est decimas habere seu possidere
cum nō sint p̄firi ⁊ dei ministri nec penitētiās iūgere
seu corp⁹ xp̄i cōficere. Et ideo quicūqz laic⁹ vi vel spō-
te occupatōe seu t̄pis p̄scriptiōe aut possessiōe regis
gubernat ⁊ possidet aliquod bñficiū curatū vel parro-
chiale ecclesiā vt percipit decimas p̄mitias fruct⁹ ⁊

redditus eiusdē sicut fit i illa excōicata ⁊ destructa i
sula corsite ⁊ solebat t̃pib⁹ meis aliqñ fieri rome dico
q̃ talis p̃sona laica ē sacrilegia ⁊ excōicata ⁊ c̃ne p̃di
tiōis filia sicut dictū ē de laicis decimas occupatiōib⁹
vbi supra: q̃ violēt ⁊ aliūde sicut fur ⁊ latro intrat do
mū dei ⁊ recipit spūalia deo dedicata q̃ solis sacerdoti
b⁹ p̃petū: t̃q̃ aufert ea vt sacrileg⁹ iudicat. xvii. q. iiii
c. Sicut q̃squis. Q̃ vni⁹ ecclīe sacerdos eē debet et
nō vn⁹ laic⁹ vt ponit extra de p̃bēdis. c. L̃ nō igno
res. Et q̃ oīs sacrileg⁹ ē ip̃o iure excōicat⁹ vt ponit.
xi. q. iii. c. Canonica ⁊ xvii. q. iiii. Dis ecclīe. J̃o oēs
isti vendicantes sibi ius i ecclīis qui sunt laici sunt ex
communicati ⁊ āpli⁹ excōicādi ⁊ cōpellēdi tanq̃ tirā
ni ⁊ inhabiles ad b̃nficia ecclīastica dimittenda quia
ecclesiastica b̃nficia p̃pter diuina officia s̃nt cōstituta
que isti laici nec sciūt nec facere possūt vt ponitur. xii
q. ii. Concesso. Et xvi. q. i. c. Generaliter ymo dico pl⁹
ego pauper ep̃s hyspan⁹ q̃ ep̃i vel abbates vel presby
teri vel b̃nficiati seu prelati cōcedētes aut conferen
tes ecclesias laici sunt suspēsi p̃ trienniu ip̃o iure: et
ip̃i laici nisi dimittant in libertate sua ip̃as ecclesias
et bona sua sunt ip̃o facto excommunicati: etiā cuius
cunq̃ stat⁹ vel cōditionis existāt vt ponit clare libro
sexto de sententia p̃cepti ⁊ diffinitōis ymo dicitur ibi
dem q̃ si aliq̃ persone ecclesiastice dent laicis vel per
mittant aliquam quorā p̃uēruū vel suozū bonozū
vel ecclesiarū aliquam q̃ritatem vt puta medietatez
vel tertiam arrē decimarum vel oblationū absq̃ licē
tia pape. dantes et laici recipiētes s̃nt ip̃o facto excō
municati. et q̃aisti laici tenētes sic ecclesias curatas
et recipientes contra deum bona ecclesiarum sunt fu
res: et raptōres: et male fidei possessores tyranni et

ecclesie immunitatis violatores et sic sunt consimili-
ter decimarum et bonorum ecclesie laici decemtores et
emtores et occupatores. Ideo dico q^d talib⁹ intrusis
et nullum iustum titulum in ecclesiis et decimis habē
tibus rustici et debitores ecclesiarum possunt sine pec-
cato decimas oblationes et primitias denegare fura-
ri et abscondere et alios pios vsus pauperum destri-
buere et sicut non tenetur quis dare gladiū in manu
furiosi sic nec isti forsaz saluo meliori iudicio tenentur
dare decimas nisi suo sacerdoti vel episcopo. Et q^d de
cime dentur laico nullatenus obedire tenentur quam
sententiam clarus manifestat. Innocentius super ti-
tulo de iure inrando capitulo. iiii. vbi dixit q^d notorie
intrusis in beneficijs vel non promotis infra tempus
a iure constitutum et etiam priuati qui sunt male fi-
dei possessores et per violentiam tenent beneficia de-
bitores dignitatis nunq^m debent soluere aliquid ne si-
bi causam peccandi presentent. Et si soluent tali perso-
ne non liberantur per talem solutionem: quia non si-
bi sed dignati sunt obligati. Quia ipse dicit q^d debent
potius excommunicationē tollerare q^m contra consciē-
tiam soluere vt arguitur extra de sententia excommu-
nicationis. c. Inquisitionem. Et sicut istis sunt supra
dicto denegando ita filiis presbiterorū qⁱ in corrite de
quadam peruersa consuetudine sine pape licētia suc-
cedunt suis progenitorib⁹ i eisdē bñficijs et dignitati-
b⁹ vsq^z i t^{ri}a et quartā gñationē nō attēdētes q^d nō tol-
lūt viciū p^{er} successionē di. lvi. dñs ihūs et i iure. Succes-
sionē hereditariā de testā i dei ecclia. vt p^{er} extra de fi-
pres. Extramissa. Et iō bñficiū iure successiōis nec pe-
ti nec h^{er}i pōt nec p^{er} sanguinitatis vt ponit extra de p^{ro}b^{er}
et. l. Q^uerēda em sūt nō carni et p^{er} sanguinitati et nos

billitati sed iustis meritis vite extra § p̄bēs. c. Sup. 7
c. Multa. Lū ergo tales filij p̄b̄orū succedētes sine me-
dio suis parētib⁹ sint male fidei possessores talium be-
neficiorū sequit⁹ q̄ rustici 7 capellani sciētes eos esse
tales peccant grauif si eis offerāt decimas vel oblati-
ones ac iura seu bona suarū curatarū ecclesiarū qui
dant eis peccandi occasionē. 7 qui occasionē dām dat
damnum dedisse videtur. vt p̄z extra de diuortijs. c.
Significasti. Ex p̄dictis ergo p̄z q̄tū sit illa consue-
tudo pessima 7 detestanda qua laici decimas ecclesie re-
cipiunt 7 occupāt emunt et vēdūt et tenēt ecclesias 7
b̄nficia et se ipediūt factis ecclesie spiritualib⁹ ergo
p̄ dñm n̄rm papā 7 p̄ cōsiliū ē reformāda talit⁹ q̄ i fa-
ctis et negocijs redditib⁹ 7 b̄n̄is ecclesie nō se immisce-
ant seculares cū clericis vt precipitur extra de decimis
de vitaz honestate clericorū. c. et de cōsecratiōe di. iij.
c. Sacerdotes. Et hec de tridecimo interrogatorio.

Quartodecimo interrogatus fui si peccato staret
ista consuetudo i regno consite que est q̄ vbi-
q̄ soluitur decima in agro vel vinea primo deducun-
tur q̄ritatis seminis quod fuit seminatum. Secundo
deducuntur expense facte in vineis vel agris. Tercio
soluūtur ante omnia domini quorum est campus vel
possessio. Quarto mercēnarij: 7 conductores q̄ labo-
rauerunt in colēdo et etiā fabri qui istrumenta ferrea
fecerūt vel reparauef contētentur ante q̄z de f de cā.
Quinto etiā rustic⁹ qui seminauit cōpurat q̄tuz gra-
num pōt ipse cum sua familia comedere infra illud
tēpus quo metit et excutit a palea granum et alijs p̄
solutis § residuo grano vel vino quod remanet solui-
tur decima. ¶ Itē de ouib⁹ et de vitulis ac bestijs de
caseis: et porcis quod deteri⁹ est soluitur pro decima

Item decimam illam nō portant ad locū ubi ē ecclesia
vel capella: sed exponunt eā in campo vel i agro ⁊ nō
curant vtrum predatur vel non. Et q̄ hec sunt i mul-
tis partib⁹ querebat a me virū possit fieri sine pecca-
to. et ego dixi sicut dictū est q̄ decima est duplex scilicet
predialis et personalis et tūc res conclusiones po-
sui salvo semper meliori iudicio. Quarum prima est
q̄ anteq̄ fiat separatio aliqua in cāpo de vino vel de
grano vel de bestiis ac de lana vel de caseo. debēt ru-
fici notificare ecclesie ⁊ dare p̄mutiaz de toto cumulo
alias committitur peccatū mortale et est cōpellēdus
quilibet rōnē decimatā soluere. patet ergo p̄ superi⁹
dicta q̄ de oībus debet dari decima iuxta preceptum
dei ⁊ quicunq̄ xpian⁹ ad quē peruenit res nō decima-
ta tenetur ipsaz decimare maxime in predialibus. et
ideo decime si sint prediales et distincte nō deductis
expensis nec cōputatis sumptibus vel laborib⁹ ac va-
camētis vel mercenariis debēt dari ecclie vt patet in
capitulo. cum homies. etc. Tua nobis titulo de deci-
mis. Ande nec semen computādū ē nec deducendum
licet alias sunt decimatū q̄ creuit forsan i cētuplum
vel quinquagesimū ⁊ ideo non indicat fuisse decima-
tum vt dicit titulo de decimis. et ita dñs tenet solue-
re decimas p̄diales de pre sua et quilibet tenet de pre
sua nō decimata etiam si sit mercenarius non dedu-
ctis expensis censu tributo semine sumptib⁹ laborib⁹
vacamentis messoribus vt ponitur. c. in aliquibus ex-
tra de decimis. naz dande sunt decime statim anteq̄
separatio fiat vt dictū est. sed si separatio foret facta
anteq̄ veniret ecclesia tunc dñs de parte sua ⁊ mercē-
narius de sua decias soluat vt pr̄ extra de decias. c.
tua nobis. Et sic dicēdū ē de p̄mutia q̄ debet solui de

toto cumulo primo anteq̃z soluat decia: q̃z p̃rio fuit
nobis a deo in p̃cepto cōmēdata quod declaraf̃ exo.
xxij. c. vbi dicitur sicut dictū est. Cum messueritis se-
getem offeretis manipulos spicarum p̃mitias mes-
sis ṽre ad sacerdotem qui leuabit fasciculum coram
domino vt acceptabilis sit pro vobis. Et sic persolu-
ta p̃mitia tā de bestiis q̃z de agris immediate et ple-
narie soluetur decima predialis. Sed in decimis p̃so-
nalibus nō s̃c̃it secūdū aliquos doctores quia si sur-
gant vel veniant ex pecunia ex lucro ex negotio ex ar-
te q̃ fuerunt iam alias decimata tunc deducunt et cō-
putantur expense facte. Si vera illa res ṽl illis lucrū
aut pecunia aut mercantia nunq̃z sunt decimata tūc
non deducunt: nec cōputant expense nec labores aut
sumptus. vt ponit extra de decimis: capitulo. Pasto-
ral. Sed soluēda est simpliciter sicut predialis. ¶ In
secunda conclusiōe dicit q̃ obligat sub pena peccati
mortalis rusticus ad decimā anteq̃z fiat separatio ali-
qua in predialibus statim cū fructus sūt collecti et p̃-
cipiunt dari decime prediales. Et q̃ hec propositio
sit vera sc̃z q̃ tar de dare decimas sit peccatum patet
per simile argumentum. xvi. q. i. c. Quod qui non fe-
cerit. Unde periculum decimarū ad ipsum spectat q̃
eas dare debet sic ē in mora prop̃ culpā suam. Si ve-
ro sacerdos recipere non vellet vel ecclesia tunc peri-
culum decimarum ad sacerdotem spectat q̃ mora illi
nocet p̃ quē mora facta fuit de usu. et dixi q̃ p̃diales
de grano et vino statim dare debēt q̃ decime p̃diales de
agnis: de vitulis capretis: porcis: pullis: eq̃s et aiali-
bus viuētibus debēt dari deo cū fuerūt nutriti nō indul-
gētes lacte mēfno q̃z si alias darēt cū nascūtur fieret
fraus et dolus ī solutiōe decimarū et p̃ nichilo decima

reputaretur. et fraus et dolus nemini patrocinari de-
bēt vt ponit extra de script. c. sedes apł. ¶ Ad tertā
cōclusionē dixi q̄ tales decime prediales ex vi p̄cepti
diuini debēt p̄ decimatores ipsarū ad illā ecclesiā cui
dantur deduci vł deportati p̄z ista p̄positio p̄ aucto-
ritatē dñi dicētis Malachi. iij. c. Inferre omnē decia-
tionē i horreū meū vt sit cib⁹ i domo mea ergo debet
illa decima deportari i horreū ecclesie ex dei p̄cepto et
auctoritate. vtrū aut excuset cōsuetudo cōtraria q̄ iu-
ri derogat positiuo a peccato si nō deportaret ad ec-
clesiā vt p̄z de cōsuetudine ca. Dilectus nō ē p̄sentis
speculationis tñ in dubijs securior via ē eligenda: vt
ponitur. c. significasti. extra de homicidio. et extra de
sepulturis. c. sacris etc. ¶ Ad quartā cōclusionem di-
xi q̄ cum decima soluitur de animalibus vel de alijs
rebus nec meliora nec deteriora: s̄ mediocria debent
solui pro decima. vt p̄z. x. q. v. c. hoc ius porrectū. ita
q̄ maxime de animalibus viuētib⁹ nō debz solui de-
cima de melioribus seu peiorib⁹ s̄ de mediocribus s̄
cut transeunt sub virga pastoris. indignum est enim
dare deo deteriora que d̄ dignatur recipere mortā-
lis homo. vt patet. xlix. di. ca. vltimo et. xvi. q. vii.
Omēs decie. et faciēs cōtrariū peccat mortalit̄ et gra-
tissime et debet cōpelli et potest per eccliam. Quia de-
cima ē debitū necessarium quod quis tenetur dare et
non voluntariū vt dictum ē supra et dominus dicit le-
uiti. vltimo. Quicquid decimū fuerit. videlz i diuidē-
dor numerando sanctificabis dño: et nō eliges bonū
nec malū nec altero commutabis s̄ quale venerit ta-
le domino deo dabitur. Cū ergo hoc sit dei p̄ceptū fa-
ciens ergo contrarium sciēter peccat mortalit̄. Tol-
latur ergo illa p̄dicta cōsuetudo pessima et reformet̄

sub certis penis per dominū papam ⁊ cōsiliā q̄ solua-
uatur decima expensis et sumptibus nō deductis. et
hec sufficiant de quarto decimo interrogatorio.

Decimo quinto fui interrogatus per illos insula-
res corſite qualiter inter eccleſias decime poſſūt
vel debent diuidi: quia videmus in locis et conſuetu-
dine q̄ eccleſia parrochialis que confert ſacramen-
ta nichil recipit de decimis a ſuis parrochialis qui co-
lunt terras i illa parrochiali eccleſia. etiam aliquādo
videmus q̄ medietas datur i eccleſia reputat p totū
mūdum vinea vt patet. xxxiij. q. ij. c. loquitur. Ideo
vna eccleſia cōtr ⁊ aliam eccleſiam poteſt preſcribere
decimas maxime ſi eas recipit ſeu recepit per ſpaciū
xl. annorum pacifice ſine aliqua contradictione. Et
patet extra de preſcriptionibus. Sed laic⁹ nunq̄ po-
teſt preſcribere decimas etiam ſi per mille annos re-
ceperit pacifice vt p̄t extra de decimis. c. Ad hoc. et de
preſcriptis. c. Cauſam ⁊. xvi. q. ij. c. i. Nec etiam mo-
nach⁹ ⁊ alij religioſi poſſunt contra parrochiale eccle-
ſiam p̄ſcribere decimas niſi titulum oſtēdant quē
cauſam dēt p̄ſcribēdi. extra de decimis. c. nuper ⁊. c.
dudum. ⁊ de preſcript. cum dilecti. Excepta ergo iſta
preſcriptione ad eccleſias ⁊ clericos q̄ iuri communi
derogat dico q̄ decime pſonales que dantur ex his q̄
acquiruntur ex artificio vel militia mercantia vel que
habetur ex piſcatione vel venatione ex molēdinis ex
ſluarum lignis. ex herbarum paſcuis ⁊ ſimilibus he-
dande ſunt illi eccleſie vbi quis recipit eccleſiaſtica ſa-
cramenta quia iñ pſonales decimas reputantur pre-
dicta ⁊ poſſunt dare in fine anni vt ſic maior vtilitas
creſcat eccleſie. vt ponitur extra de decimis capitulo

Ad apostolice. vbi de hoc in glosa. Sed decime p̄dia
les que debentur ex his que veniunt ex fructib⁹ p̄dio-
rum. he dande sunt illi ecclesie in cuius territorio pre-
dia sunt sita. vt ponitur extra de parrochijs. c. vlti-
mo 7. c. de decimis Ad apostolice nisi cōsuetudo con-
traria esset inf̄ illas ecclesias parrochiales vel etiam
diocesis quia in multis locis dantur decime vbi p̄dia
sūt sita. In alijs vero locis vbi q̄s hz continuū domi-
cilium. In aliquibus vero diuiduntur per mediū. 7 sic
standū est consuetudini que derogat iuri: vt ponitur
extra de decimis capitulo. Cum sint homines. itē fe-
tus seu partus animalium vt agnelli: capretti: vituli:
pulli. et cōsimiles oua gallinarū et ancerū 7 silia q̄
immutē decime appellant. et fructus ortorū 7 arbor-
um dicuntur esse prediales. et debent solui vbi aia-
lia pascuntur vel vbi sunt orti vel arbores: vt ponit
extra de decimis capitulo. Ex multiplici et capitulo.
Cōmissum. et si per medietatē anni pascunt i territo-
rio vnius ecclesie equum est vt diuidantur inter illas
ecclesias. argumētum ponitur ad apostolicaz: extra
de decimis. vbi de hoc in glo. qz boues de eo fundo in-
telliguntur in quo nutriūtur vt. ff. de fundo. Hoc idē
dicit sanctus Thomas secūda secunde q̄stione octua
gesima septima articulo tertio. Sed decime noualiū
que de nouo sunt debēt dari illi ecclesie: in cuius par-
rochia noualia sunt sita et episcopus inde habet ptē
suā. et si dubitatur et nō apparet in cuius parrochia
sūt sita potest episcopus ea sibi vēdicare. extra de de-
cimis capitulo. Quoniam 7. xij. q. i. precipim⁹. item
decime insularum que surgūt de nouo debentur illi epi-
scopo vel parrochie de cuius prouincia cēsantur insu-
le ille: vt ponitur extra de iudicio capitulo Insule. et
D i.

sic patent ex predictis responsiones et solutiones ad
quedam interrogatoria facta michi super decimis et
decimarum solutione que valde sunt necessaria et uti
lia ad sciendum unicuique episcopo vel plebano seu re
ctori curata ad p̄dicandum ad populum publice die
bus festiuis et dominicis ad minus vnum de istis in
terrogatorijs quolibet festo: et ad interrogandum in
confessionibus et penitentijs impendendis.

¶ Sequitur aliqua notabilia
super decimis.

Incipiunt quedam notabilia super decimis.

Dimum notabile est in confessionibus et in iudicio: publice ecclesia potest petere decimas propter tempore iniuste detentas a quocumque detentore seu possessore etiam violento: extra de decimis. c. Pastoralis. 2. c. In aliquibus. et. xvi. q. vii. quicumque. Et illi tenentur restituere si habeant: unde nec alias dabit absolutionem confessor: quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum. xiiij. q. vi. Si res aliena. unde dicit decretum. xvi. q. vii. Quicumque quod si quis longo tempore non soluit decimas veniat ad penitentiam et imponatur ei ut si minus bene dedit modo emendet prout tamen ut ei remaneat unde vivere possit: quoniam quicquid habebit clerici pauperum est. xvi. q. i. Quoniam quicquid. et. xxiii. q. liii. Conueniat quod autem imponatur ei etiam ut in totum satisfaciatur si ad formam venerit pinguiorem: extra de solutionibus. c. Tardus. Potest etiam tamen sibi remittere ecclesiam totum vel partem si sit pauper.

Secundum notabile est si aliquis velit dare ecclesie unam possessionem perpetuam et sic remaneant libere alie possessiones sue a solutione decimarum certe hoc facere non potest: sicut dicit bernardus extra de re permutatione. c. Exhibita in glosa que incipit: et sic.

Tertium notabile est Nec episcopus nec cathedralis ecclesia: nec aliquis rector curatus seu beneficiatus potest impignorare decimas nec recipere in pignus decimas parochialium ecclesiarum: etiam si in eis habeat ius patronatus. Nec potest episcopus in hoc sua auctoritatem dare his temporibus: ut patet in. c. Interdictis: extra de decimis. Et facta est hec prohibitio ut

sic facili⁹ decime ad prochiales ecclesias reuertant^r.
¶ Quartum notabile est priuilegiū factū religiosīs
quibuscūq; q; de possessionibus suis decime nō soluā
tur perditur. et nō valet vbi ecclia parrochialis fue
rit enormiter lesa nec extēditur ad possessiones loca
les vel empras vel ad firmā cōductas nec etiā intel
ligitur de p̄dijs alienis cōductis ⁊ suis alijs locatis:
vt p̄t; extra de decimis. c. Dilectus filius. vbi de hoc
et duobus capitulis sequētib; et. c. Licet.

¶ Quintum notabile est. Et si decimarū fructus pos
sunt vendi ad rēpus: ergo ad tēpus alicui p̄sone lai
ce locari. vt dicit. c. Ad hec. et. c. q̄uis. de decimis.
vbi de hoc ī glosa et. c. Laici ne prelati vices suas. c.
ultimo: et extra de locato et cōducto. c. ij. Tamē hoc
seorsum et diuisum potest intelligi propter securita
tem cōscientie salua maiorum tēpētia: quia cū deci
ma sit res spiritualis nō potest cadere in laicū: extra
de iusticia. c. Sit in ecclesia et argumento. p. q. i. ꝑ ac
cōsuetudinem. Et voco decimam vt dixi ius decima
rum quod nec vendi nec locari potest alicui laico/si
cut nec ius percipiēdi oblatiōes: extra de decimis. c.
Sanctuarijs. et extra de iure patronatus. c. de iure ⁊
de simonia. c. Querelam.

¶ Sextum notabile est clerici male alienatas deci
mas a prelatīs possunt remouere seu reuocare: vt pa
tet. xij. q. i. Non licet. Et licet spiritualia cum rei
poralibus non permisceantur: extra de rerum p̄mu
tatione. Ad quēstiones. ⁊. c. Exhibita. Possunt ta
men redimi decime / maxime auctoritate episcopi si
hoc fiet qui hoc casu remouet: extra de rerū p̄muta
tione capitulo Quēstia.

¶ Septimum notabile est recipiens ecclesiam vel be

neſcium in quo ſunt decime de manu laici ſi nō ſtatim
renuſciat et eſt clericus . inſuſpendendus eſt ab offi-
cio et beneficio: et ſi contradixerit deponendus eſt: et
ſi laicus eſt vinculo excommunicationis innodāduſ
vt patet de iure patronatus . capitulo ¶ Preterea . ⁊ ca-
pitulo delatum .

Octauum notabile eſt . vendi poſſunt fructus deci-
marum benefici orum clericis primo : et ſi nō poſſunt
haberi poſſunt vendi laicis ad modicum tempus et
ſeorſum ſicut dictum eſt . ⁊ hoc eſt licitum . vt ponitur
extra ne prelati capitulo Querelam . Sed nō debent
vēdi per totum tempus quo venditor tenet beneficiū:
qꝫ licet non ſit ſimonia : tamen non eſt honeſtū . ⁊ hoc
poſteſt ſi nichil interueniat ſpirituale : vel vendatur:
vt ptꝫ de rerum permutatione . Ad queſtiones . Ergo
finem loquendi tractatus pariter audiamus : videli-
cet qꝫ decima eſt preceptuꝫ diuinum contra quod nul-
luſ homo mortaliſ poſteſt diſpenſare: ⁊ qꝫ veri nomi-
niſ decima eſt ſoluenda ac qꝫ etiam chriſtianuſ tene-
tur decimam ſoluere: non obſtante quacunqꝫ conſue-
tudine de hiſ que creſcunt et renouantur: etiam qꝫ lai-
cuſ non poſteſt iuſ in decimis habere nec ipſaſ iuſte
poſſidere aut preſcribere . Supplico ergo cuiunqꝫ ſa-
cerdoti vel clerico vt quod erratum eſt emendet ⁊ de-
cimas omni tempore predicet: ⁊ pro epiſcopo paupe-
re aiaçen . hyſpano: ordinis ſancti Benedicci quotiēſ
legerit hunc tractatum dominum exoret Amen .

Explicit libelluſ decimarum . Impreſſuſ pariſiꝫ
per Johanneſſeſ lambert impreſſoreſ librorum .

BIBLIOTHECA
VNIVERSITATIS
CRACOVENSIS

5. XX. 5.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0034509

